

**Osmanlı Devleti'nde 16.-18. Yüzyıllar Arası İtalyan
Devletlerinin Siyasi ve Misyonerlik Faaliyetlerini
Araştırma Projesi**

Proje No: 106K173

Doç. Dr. Mustafa Soykut
Araş. Gör. İsmail Gündoğdu

EYLÜL 2008
ANKARA

ÖNSÖZ

106K173 NO:’LU TÜBİTAK destekli projeye başlanılan 2006 ilkbahar döneminden beri, İtalya’da Venedik Devlet Arşivi’nde, Lucca Başpiskoposluk Arşivinde ve Vatikan Papalık Kütüphanesi’nde araştırmalar yapılmış ve Osmanlı Devleti’nin İtalya ile olan ilişkilerinde Venedik ve Vatikan Devletlerinin 15.-17. yüzyıllar arasındaki siyasi ilişkileri, Papalık Devletinin de misyonerlik kurumları aracılığıyla Osmanlıyla olan siyasi ilişkileri belgeler ışığında incelenmiş ve muhtelif uluslar arası ve ulusal dergi ve kitaplarda yayımlanmıştır.

Proje kapsamında bulunan verilerin sunumları da ayrıca 2007 sonbaharında Papalık Tarihsel Bilimler Komitesinin düzenlediği, Viyana’da Avusturya Bilimler Akademisi’nde sunulmuş ve burada sunulan tebliğ Papalık Tarihsel Bilimler Komitesi tarafından basılacaktır:

Vatikan Papalık Kütüphanesi ve Venedik Devlet Arşivi’nde yapılan araştırmalar İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları tarafından 2007 yazında basılmıştır: Bu kitapta özellikle 15.-17. yüzyıl Venedik ve Vatikan politikalarının antagonizmi ve Osmanlı üzerinden nasıl bir Avrupa politikası oluşturmaya çalıştıkları, Vatikan’da bulunan onlarca belge ve özellikle de 17. yüzyıl “yeni haçlı seferi” mimarlarının tam haliyle transkripsiyonu ve tercümesi yapılan belgeleri ışığında işlenmiştir.

2007 şubat ayı içinde Vatikan Papalık Kütüphanesi’nde yapılan araştırmalar ayrıca *Zeitschrift für Historische Forschungen* adlı Arts and Humanities Citation Index’de Temmuz 2009’da son haliyle yayına kabul almış ve basılmayı beklemektedir. Bu makalede, klasik dönem Osmanlı-İtalya ilişkilerine ek olarak ayrıca, İtalyan *Risorgimento*’su ve Güney Anadolu’nun 1. Dünya savaşını müteakiben İtalyan işgaline ait İtalyan Kraliyet Ordusu belgeleri de neşredilmiştir. Bu bakımdan yukarıdaki kitap ve bu makaledeki belgeler, Osmanlı-İtalya ilişkilerinin dört yüzyıl boyunca nasıl evrim geçirdiğini ve Garibaldi sonrası bir devlet olarak ortaya çıkan İtalya’nın milliyetçilik akımına da ışık tutmaktadır

Ayrıca , Lucca Başpiskoposluk Arşivi’nde yapılan araştırmayı müteakiben Lucca Başpiskoposluğu tarafından Papalık ve Omsalı ilişkileri konusunda bir konferans verilmiştir:

«Dai documenti alla storia: l’immagine del "Turco" in Europa», Sabato 9 febbraio 2008 alle ore 17, presso l’Archivio Arcivescovile di Lucca (via Arcivescovato 45, Lucca)

İçinde bulunduğumuz yıldan beri Prof. Dr. Halil İnalçık ile yaptığımız bir çalışmada da İnalçığın basılacak olan *İstanbul* kitabında yer alan 1454 tarihli Galata tahrir defterinde bulunan yüzlerce İtalyan (Ceneviz ve Venedik) sakinlerin Osmanlıca transliterasyondan yola çıkarak isimleri Ceneviz ve Venedik diyalektlerinden aile isimlerine göre tesbit edilmiş ve gene Venedik ve Cenova Devlet Arşivin’de bulunan kayıtlara göre bu isimlerin bazılarının Ceneviz Dükalığı ailesi mensubu olduğu, hangi şehirlerden geldikleri tesbit edilmiştir. Osmanlı tarihi açısından son derece önemi haiz bu ortak çalışma da projeye çok önemli bir katkıda bulunmuş ve önemli açılımlar sağlamıştır.

Bir açılım olarak, bu projede incelenmeye vakit olmayan bilgiler özellikle Cenova Devlet Arşivinde'ki Antica Finanza ve Archivi familiari (Fondo Famiglie)'den, Galata 1454 tahrir defterindeki isimlerin bulunması ve Galata'da ne gibi siyasi ve iktisadi aktivitelerde bulduklarını tespit etmektir.

Sonuç itibariyle, Osmanlı klasik döneminde Osmanlı Devletinin siyasi ve iktisadi açıdan Habsburg hariç tutulursa, ilişkiye girdiği en önemli devletler olan, başta Venedik ve Vatikan olmakla beraber, İtalyan devletleri konusunda yürütülen bu proje, bu konudaki tarih literatürümüze vesikalarla belgelendirilmiş tarih konusunda önemli ve büyük açılardan da ilk defa bir katkı yapmıştır.

Proje ana metni, arşivlerde bulunan orijinal vesikalar İtalyanca haliyle verilemeyeceğinden, daha önceden altı aylık çalışmanın ürünü olarak İngilizceye çevrilmiştir. Dolayısıyla proje ana metninde de bu belgeleri Türkçeye çevirmek yeniden bir altı aylık zaman gerektireceğinden vesikalar ve metin arasında ki devamlılık ve bütünlük açısından proje ana metni de İngilizce sunulacaktır.

ÖZET

Projeye başlanılan 2006 ilkbahar döneminden beri, İtalya’da Venedik Devlet Arşivi’nde, Lucca Başpiskoposluk Arşivinde ve Vatikan Papalık Kütüphanesi’nde araştırmalar yapılmış ve Osmanlı Devleti’nin İtalya ile olan ilişkilerinde Venedik ve Vatikan Devletlerinin 15.-17. yüzyıllar arasındaki siyasi ilişkileri, Papalık Devletinin de misyonerlik kurumları aracılığıyla Osmanlıyla olan siyasi ilişkileri belgeler ışığında incelenmiştir. 2007 şubat ayı içinde Vatikan Papalık Kütüphanesi’nde yapılan araştırmalar ayrıca Zeitschrift für Historische Forschungen adlı Arts and Humanities Citation Index’de Temmuz 2009’da son haliyle yayına kabul almış ve basılmayı beklemektedir. Bu makalede, klasik dönem Osmanlı-İtalya ilişkilerine ek olarak ayrıca, İtalyan *Risorgimento*’su ve Güney Anadolu’nun 1. Dünya savaşını müteakiben İtalyan işgaline ait İtalyan Kraliyet Ordusu belgeleri de neşredilmiştir. Bu bakımdan yukarıdaki kitap ve bu makaledeki belgeler, Osmanlı_İtalya ilişkilerinin dört yüzyıl boyunca nasıl evrim geçirdiğini ve Garibaldi sonrası bir devlet olarak ortaya çıkan İtalya’nın milliyetçilik akımına da ışık tutmaktadır.

Anahtar kelimeler: Papalık, Osmanlı Devleti, Venedik, İtalya Krallığı, Risorgimento, misyonerlik faaliyetleri

ABSTRACT

We have made research in the Vatican Apostolic Library, State Archive of Venice, Archives of the Archbishopric of Lucca within the scope of research of the present project. We have research about the political relations between the Italian states of the Papacy and Venice and the Ottoman Empire within the general European politics and through the missionary activities of the Papacy in the Ottoman Empire. Research has also been extended to the politics of the Italian Kingdom in the 19th century and the imperialist aims of the Italian Kingdom on the Ottoman Empire in the special example of the Italian occupation of Cilicia after the World War I.

Keywords: Papacy, Ottoman Empire, Venice, Italian Kingdom, Risorgimento, missionary activities.

İçindekiler

	Sayfa:
Karşı Reformasyon ve Papalık Devletinin Osmanlı Siyaseti	1
17. Yüzyıl “Geç” Haçlı Seferleri	4
İmânı Yayma Cemaati	10
Angelo Petricca da Sonnino	11
Petricca’nın Risalesi Hakkında	14
İngilizce Metin:	
Introduction:	23
Italian Renaissance and the Turks	26
17th Century and the Later Crusades	31
The Age of Enlightenment	37
The Ottomans and Italy from Campoformio to the 20th Century	41
Conclusion	46
Bibliyografya	47

Karşı Reformasyon ve Papalık Devletinin Osmanlı Siyaseti

Katolik Kilisesi için onaltıncı yüzyıldaki Karşı Reformasyon devri, hem Protestanlara hem de Ortodokslara karşı hoşgörüsüzlüğün arttığı dönemdir. Avrupa'nın büyük bir kısmının "Kutsal Katolik Kilisesi"nden ayrılması - ki "Katolik" kelime itibariyle "evrensel" demektir - Otuz Yıl Savaşları ve bu savaşların siyasal, ideolojik ve maddi yıkımı ile birleşince, Roma Katolik kilisesi birtakım önlemler almak zorunda kaldı. Teolojik cepheden bakıldığında, Trento Konsili (13 Aralık 1545 - 4 Aralık 1563) ile Katolik ve Protestanlar karşılıklı olarak birbirlerinden daha da uzaklaştılar. Bir bakıma bu teolojik ayrılma, kilisenin ortaçağ ekümenik yapısını - teoride olmasa bile - eylemde tamamen ortadan kaldırdı. "(.....) Protestanlık ve Katoliklik ortaçağ düşünce sisteminde uyuşuyorlardı. Reformasyon döneminde ise çarpıcı bir biçimde iki farklı ve zıt sistem haline geldiler....."¹

Katolik Kilisesinin karşı-Reformasyon devrinde, haçlı seferlerinin önemi yalnızca dinsel olmaktan çıkarılıp siyasî ve aynı zamanda ideolojik düzeye kaydırıldı. Onyedinci yüzyılın başlarına kadar, Papalığa göre Türkler, İstanbul'un fethinden sonra Reformasyon Döneminin başına kadar sahip olduğu otoriteyi yeniden kazanarak *pax christiana*'yı Avrupa'ya yeniden getirmesini sağlayacak tamamen meşru bir haçlı seferinin tek hedefi idi. Çünkü papalığın bütün ortaçağ boyunca süregelen zihniyetine göre Roma Katolik Kilisesi, hiyerarşisi ve kurumlarıyla eski Roma devlet yapısının ve ihtişamının tek varisi olduğunu iddia ediyordu. Dolayısıyla *pax romana*, yani Roma barışı ile dünyayı nizam içinde yöneten eski Romalılar gibi kilise de bütün Hristiyanlık dünyasını *pax christiana*, yani Hristiyanlık barışı içinde yönetecekti. Fakat eski Roma'nın varisi olma iddiaları sadece Roma Kilisesine ait değildi. II. Mehmed bizzat *kayser-i diyar-ı Rum* titrini almış ve halefleri bu titri daha sonra kullanmamış olsalar bile, Osmanlı devleti siyasi ve askeri yapısal açıdan eski Romanın ihtişamına ve çokkültürlü ve çokuluslu yapısına o zaman Avrupa ve Asya'da en yakın devletti. Nitekim ünlü İtalyan tarihçi ve Osmanlıların onaltıncı yüzyılda İtalya'daki en ünlü ve popüler tarihini Osmanlıların İnebahtı bozgunundan iki yıl sonra yazan Francesco Sansovino da bu fikirde idi.² Bir önceki bölümde sözü edilen Papa II. Pius'un *Epistula ad Mahumetem*

¹ Eugene F. Rice Jr. and Anthony Graton, *The Foundations of Early Modern Europe. 1460-1559.*, (New York: W.W. Norton & Company, Inc. , 1994), s.173.

² Francesco Sansovino, *Gli Annali Turcheschi overo Vite de' Principi della Casa Othomana*, (Venetia: 1573.), önsöz.

adlı eserini de bu gözle okumak doğru olur. Bu açıdan bakıldığında, Papalığın, hangisinin daha kötü olduğuna bir türlü karar veremediği “kafir” Türklere ve “zındık” Rumlara yönelik politikasında bir yenilik yoktu. Öte yandan Venedik için Osmanlıyla ilişkiler bir ticaret meselesi idi. Venedik’e göre ticari ilişkiler iyi gittiği sürece savaştan kaçınmak gerekirdi. Osmanlılarla ilişkilerde mümkün olduğunca diplomatik davranılması gerekiyordu. Gerçekten de, karşı-Reformasyon döneminde Roma ile Venedik’in politikalarının birbirinden ayrıldığı açıkça görülebilir:

Papalık ile Katolik devletler arasındaki anlaşmazlığın en çok dışa vurulduğu yer Venedik idi. Venedik Cumhuriyeti, Papalığa karşı bağımsızlığını kararlılıkla koruyan Katolik bir İtalyan devleti idi. Varlığını ticaret yaparak sürdürüyordu: topraklarında ticaret yapan protestan gruplar vardı, Türklere iyi ilişkiler sürdürmesi gerekiyordu. Papalığın, Türklere karşı Haçlı Seferi ve Protestanlara karşı zulüm öngören şiddetli Karşı-Reformasyon politikaları Venedik’in politikası olarak benimsenemezdi. Venedik dini bütün ve sofuydu, fakat kendi sofuluğunun bekçiliğini de kendisi yapardı.³

Roma’nın Venedik üzerinde uyguladığı baskı ve yaptırımlara örnek olarak, onyedinci yüzyılın başlarında, Nisan 1606’da, Venedik’in yeni kilise inşa edilmesini yasaklayan yasayı onaylaması, mirasın papazlara bırakılmasını yasaklaması ve iki papazı yargılaması üzerine, Papa V. Paulus, Venedik’te kutsama, vaftiz ve ayin gibi dini işlemlerin uygulanmasını men ederek Venedik şehrine yasak koydu, bu yasak bir yıl sürdü ve Papalığa hiçbir imtiyaz sağlayamadığı için kaldırıldı.⁴

³ Eamon Duffy, *Saints and Sinners. A History of the Popes.*, (Connecticut: Yale University Press: 1997), s.178.

⁴ Duffy, a.g.e., s.179.

Onbeşinci yüzyılda, Türkler Avrupa sahnesinde ün kazanmaya başladıkları sırada, Türklere karşı savaş çağrısı hâlâ biraz ortaçağ haçlı seferi söylemi taşıyordu.⁵ Temelde dini nedenlerle, yani Hristiyan topraklarını kâfir Türklerden kurtarmak için teşvik ediliyorlardı, buralarda insanlar hâlâ Türklerle savaşmaları karşılığında endüljanslarla affediliyorlar ya da bazı vergilerden muaf tutuluyorlardı. Bu durum, Osmanlıların Bosna'yı istila etmesi üzerine Papalığın Osmanlılara karşı bir haçlı seferi planladığı 1463 yılında ve bundan bir yıl önce, barışçıl Venedik Dükü Pasquale Malipiero'nun öldüğü 1462 yılında görüldü. Bessarion, halkı Osmanlılara karşı harekete geçirmek için Venedik'e geldi, 23 Temmuzda Senatoda bir konuşma yaparak Venedik'e, birkaç imtiyazdan başka din adamlarının gelirinin onda birini söz verdikten sonra, Venedik'i Mora'daki Osmanlılara karşı saldırmaya ikna etti. Türkler her ne kadar 1 Eylülde yarımadadan sürüldülerse de 20 Ekimde Mora'yı tekrar ele geçirdiler.⁶

Daha sonraki yüzyıllarda Hristiyan cihadını teşvik eden söylemlerle karşılaştırıldığında, onbeşinci yüzyılın retoriği de aynı gibi görünmekle birlikte, henüz Papalık tarafından uygulanması, onaltı ve onyedinci yüzyıllarda olduğu gibi Reformasyon sonunda biraz daha bölünen *Avrupa'yı Papalığın himayesinde yeniden birleştirme aracı* değildi. Katolik Kilisesinin onbeşinci yüzyıldaki temsilcileri Hristiyan hükümdarlar arasındaki kopukluktan da şikâyet ediyorlardı, fakat Türklere karşı haçlı seferini, birincil olarak Avrupa'yı politik açıdan birleştirme “aracı” olarak değil Hristiyan topraklarını kâfirlerden kurtarmak olarak görüyorlardı. Çünkü onbeşinci yüzyılın ortalarında pek çok Avrupa ülkesinin hâlâ feodal yapısını koruduğu bir yerde politik olarak birleşmiş bir Avrupa'dan söz etmek ulaşılması çok güç bir hayaldi. Onaltıncı yüzyılın sonuna doğru, 1571 yılında İnebahtı (Návpaktos) savaşı ve 1683 yılında Viyana'nın Türklerden kurtarılması ile şekillenen *haçlı seferi* retoriği *lega contro il Turco* (Türklere karşı ittifak) siyasetini yaymaktı. *Lega*'nın, yani ittifakın siyasi açıdan anlamlı olabilmesi, Avrupa'nın siyasi yönden Reformasyon tarafından daha da fazla parçalanması ve Roma Kilisesi'nin Avrupa'nın hemen hemen yarısı üzerindeki otoritesini kaybetmesi ile perçinlendi.

⁵ İslam ve Hristiyan dünyasında “kutsal savaş” düşünceleri ile ilgili karşılaştırmalı inceleme için, bkz. Albrecht Noth, *Müslümanlık ve Hristiyanlıkta Kutsal Savaş ve Mücadele (Heiliger Krieg und Heiliger Kampf in Islam und Christentum)*, çev. İhsan Çatay, (İstanbul: Özne Yayınları, 1999).

⁶ Marino Zorzi, “Cenni sulla vita e sulla figura di Bessarione” in *Bessarione e l'Umanesimo*, ed. Gianfranco Fiaccadori, (Napoli: Vivarium, 1994), s.5-6.

17. Yüzyıl “Geç” Haçlı Seferleri

Haçlı seferlerinin Ortaçağda vukû bulmuş ve sonlanmış olarak görüldüğü tarih yaklaşımında, haçlı seferi kavramı ile onyedinci yüzyıl geleneksel olarak birlikte anılmamaktadır. Vatikan belgelerinin işaret ettiği kadarıyla, “kutsal savaş” kavramı yönünden, Papalığın ve diğer İtalyan devletlerinin Türklere bakış açılarını onyedinci yüzyılda Ortaçağa göre pek fazla değişmemiş ve hatta siyasi ve ideolojik olarak tamamen organik bir bağ içinde süregelmiştir göstermektedir. Avrupa devletlerinin, 1683 yılında, Papa XI. Innocentius’unun (Odescalchi) himayesinde örgütlendiği savaş, Osmanlıların Avrupa’da üçyüz yılı aşkın bir süre ilerleme kaydetmesini müteakiben Avrupa için artık askeri bir tehlike olmaktan çıkmasının başlangıcıdır. Bu bölümdeki belgeler, Osmanlılara karşı onyedinci yüzyılda düzenlenen ve 1683 yılında Viyana’da Osmanlıları püskürtmek üzere nihai savaşla Hristiyan birliğinin, Papalık himayesinde kurulmasına öncülük eden en önemli mimarlardan olan, Monsenyör Marcello Marchesi ile Angelo Petricca da Sonnino’nun siyasi ve stratejik faaliyetlerine ışık tutmaktadır.

Vatikan kütüphanesinde yer alan ve transliterasyon ve çevirisine burada yer verilen ilk elyazması Marcello Marchesi’ye aittir.⁷ Marchesi’nin siyasi kariyeri hakkında pek fazla ayrıntılı bilgi olmamakla birlikte, C. Eubel, *Hierarchia Catholica Medii et Recentioris Aevi* adlı kilise tarihi kitabında Marchesi’nin kuzey İtalya’da, Pavia kentinin bir ilçesi olan Varzi’de doğduğunu yazmaktadır. Hırvatistan’da, Senj şehrinin piskoposluğuna getirilmiş, “Curia Romana arşivi kâtipliği” görevinde bulunmuştur. Hem medeni hukuk hem de kilise hukukunda (*Utroque jure*) doktora derecesi almış, *protonotario apostolico*⁸ ve papalık

⁷ Monsignor Marcello Marchesi, “Türklere karşı savaşa dair beş mektup” (Onyedinci yüzyıl): 1) *Alla Santità di nostro Signore Papa Paolo Quinto Beatissimo Padre*, 2) *Alla Maestà del Re Catholico Filippo III. Sacra Catholica Maestà*, 3) *All’Illustrissimo et Eccellentissimo Signore Duca di Lerma*, 4) *Alla Maestà del Re d’Ungheria Mathia II. Sacra Maestà*, 5) *Del detto quinto trattato proemio, divisione, et ordine*, (Città del Vaticano: Biblioteca Apostolica Vaticana: Barb. Lat. 5366).

⁸ Protonotario apostolico “Papalık Şurası’nın (*Curia Romana*) en yüksek piskoposlar meclisinin üyesidir. Aynı zamanda, bu ünvanın ve özel ayrıcalıklarının Papa tarafından verildiği onursal piskoposların en yüksek okulunun üyesidir. İlkçağın sonlarında Roma’da yedi bölgesel noter vardı, bunlar, papalık yönetiminin gelişmesi ve buna bağlı olarak noterlerin sayısının artması üzerine papalık kançılıyasında en yüksek rütbeli saray kâtiibi (*notarii apostolici* ya da *protonotarii*) olarak kaldılar. Orta Çağda, başkatipler en üst düzey papalık görevlileri idi ve çoğunlukla bu makamdan doğrudan

sekreterliği görevlerinde bulunmuş ve 1 Ağustos 1613 tarihinde ölmüştür.⁹ Elyazmasında Marchesi'nin İspanya Kralı III. Ferdinando'ya yazdığı ikinci mektuptan anlaşıldığına göre, Marchesi 1596 yılında Haçova (Keresztes, *Kerestis*) savaşlarına, 1601 yılında da Kanije (*Canisia*) savaşına katılmıştır. Mektubunda III. Felipe'ye'ya bu savaşların ayrıntıları hakkında bilgi vermektedir. Bunların arasında ismen piskopos olarak muhtemelen Dalmaçya'daki Senj şehri piskoposluğuna atanması ve Habsburg İmparatoru'nun müşavirliğini yapmış olması da vardır.¹⁰

Marchesi'ye ait risalede yazar, Habsburg'larla Osmanlılar arasında 1606 yılında imzalanan Zitvatorok barışından hoşnutsuzluğunu çeşitli vesilelerle dile getirmektedir. Marchesi'nin amacı Hristiyanların, Osmanlılara karşı genel bir savaş açmasına önyak olmaktır. Papa V. Paulus'a (16 Mayıs 1605 - 28 Ocak 1621) gönderdiği mektup, ruhban sınıfına dahil deneyimli bir askeri stratejistin ve aynı zamanda Vatikan'ın üst düzey bir yetkilisinin ağzından kaleme alınmıştır. Söz konusu mektubun tarihi bilinmemektedir, fakat yukarıda belirtilen tarihler dikkate alındığında 1606 yılında Habsburglar'la Osmanlılar arasında imzalanan Zitvatorok Antlaşması'ndan kısa bir süre sonra yazıldığı anlaşılıyor. Aşağıda görüleceği gibi, bu mektup, okuyucuya yalnızca Türklerin askeri, kültürel ve dini açılardan algılanan imgesini açıklamakla kalmamakta, aynı zamanda zamanın Hristiyan âleminin Katolik ruhban dünyasının gözüyle nasıl algılandığını da göstermektedir. Avrupa monarşileri ve aristokratları Marchesi'nin tasvirinde, ordularını ehliyetsiz, amatörce ve aristokratik kibir içinde, Türklere karşı etkisiz ve beceriksizce yöneten hayatın günlük zevkleri içinde yolunu şaşırılmış bir toplumun fertleri olarak resmedilmiştir.

Marchesi'nin mektubu ithaf ettiği Papa V. Paulus (laik ismi Camillo Borghese), daha önce bahsedildiği gibi sadece Gigli'nin Giovanni Battista Gigli'nin 1613 tarihinden itibaren yazmaya başladığı ve *Il Maomettano* (Muhammedî) adlı elyazmasını sunduğu papa değil,

doğruya kardinalliğe yükselirlerdi. Papa V. Sixtus (1585-90) bunların sayısını onikiye çıkardı. Bunların önemi giderek azaldı ve Fransız İhtilali sırasında hemen hemen tamamen ortadan kayboldular. 8 Şubat 1838 tarihinde XVI Gregorius, *protonotarii de numero participantium* olarak adlandırılan yedi üye ile gerçek başkatiplik okulunu yeniden kurdu, çünkü gelirlerden pay alıyorlardı.” *The Catholic Encyclopedia*, “prothonotary apostolic” bknz. <http://www.newadvent.org/cathen/12503a.htm>

⁹ C. Eubel, ed., *Hierarchia Catholica Medii et Recentioris Aevi*, vol. IV, (Regensburg: Sumptibus et Typis Librariae Regensbergianae Monasterii: 1935), s.309.

¹⁰ Monsignor Marcello Marchesi, a.g.e., ff. 15R-22V.

aynı zamanda papalığın ikinci yılında 1606'da Venedik'in yeni kilise inşa edilmesini yasaklayan yasayı onaylaması, mirasın papazlara bırakılmasını yasaklaması ve iki papazı yargılaması üzerine, Venedik'te kutsama, vaftiz ve ayin gibi dini işlemlerin uygulanmasını men ederek Venedik şehrine yasak koyan papadır. Bunun dışında V. Paulus, Habsburg İmparatorluğu'nun muhtelif yerlerinde de Protestanlara karşı eylemlerde bulunarak siyasi ve askeri açıdan Hollanda'da İspanya kralını, Macaristan ve Bohemya'da da Protestanlığın tutunmasını engellemek için ve İmparator Matthias'ın halefi II. Ferdinand'ı desteklemiş ve Ferdinand'ın önce Bohemia kralı ve daha sonra imparator olarak taç giymesi Otuz Yıl Savaşları'nın önemli sebeplerinden biri olmuştur. Marchesi, mektubunun sonunda, Türklere karşı açılacak bir savaşın aynı zamanda Protestanlara karşı da açılması gerektiğinden bahsediyor. Bu siyaset Marchesi'nin şahsî fikri olmaktan ziyade, V. Paulus'un idaresindeki Papalığın zamanının Protestan siyasetinin bir parçasıdır. Daha sonra görüleceği üzere, Petricca'nın 1640 tarihli risalesinde Türklere karşı yapılacak bir savaşta, Protestanların da Katoliklerin yayında yer alması öngörülüyor. Bu teklifi, artık nihaî olarak kazanılamayacak olan Otuz Yıl Savaşlarının bir sonucu ve Papalık tarafından Protestanlık sorununun ezilemeyeceğinin algılanması olarak tefsir etmek mümkündür ki, Osmanlı Devleti'nin genel siyaseti Katoliklere karşı her zaman Macaristan ve Transilvanya'daki Protestanları desteklemek olmuş ve Protestanlığın Habsburg Devleti'nde yerleşmesinde temel bir rol oynamıştır. Bu bakımdan Marchesi'nin Protestan ve Türk meselesini beraber ele alması daha da anlam taşır.

Marchesi'nin Papa V. Paulus'a yazdığı mektupta üzerinde düşünülmesi gereken çeşitli noktalar vardır. Bu mektup, onyedinci yüzyılda yüksek düzey Papalık yönetici ve ruhbanları tarafından Papalara yazılan savaş teşviklerine bir örnektir. Bunu, Angelo Petricca da Sonnino ve Fra Paolo da Lagni¹¹ tarafından 1640 ve 1679 yıllarında yazılan ve Avrupa'da Osmanlıların ilerlemesini durdurmak amacıyla Papa XI. Innocentius himayesinde ülkede yapılan ilk etkili ve başarılı askeri kampanya ile sonuçlanan savaş planları izlemiştir. Marchesi'deki ortak tema, tüm diğer savaş teşviklerinde görüldüğü gibi, Osmanlılara karşı savaş açmanın gerekliliğidir. İkincisi, (bir önceki bölümde Scipione Ammirato'da görüldüğü gibi) disiplinli bir ordu kurmak ve yönetmektir. Üçüncüsü, tüm Hristiyan âlemini değilse bile

¹¹ Da Lagni, Viyana Kuşatmasından dört yıl önce, Osmanlıların kendilerine saldırmalarını beklemek yerine onlara savaş açmaya ikna etmek için XI. Innocentius'a yazmıştır. Fra Paolo da Lagni, *Memoriale di frà Paolo da Lagni cappuccino al pontefice Innocenzo XI nel quale si dimostra la necessità de' Principi Cristiani di prevenire il Turco col dichiarargli la guerra*, (Città del Vaticano: Biblioteca Apostolica Vaticana: Vat. lat. 6926), s. 38V.

Osmanlı tehlikesi altındaki tüm tarafları birleşmeye davet etmektir. Mektubun sonunda zikredildiği gibi Protestanlara karşı açılmak istenilen bir savaş sadece Marchesi'nin değil, o zamanki Papalığın iradesini de temsil etmekle beraber, Petricca'nın risalesinde görüleceği üzere bu fikir 30 yıl savaşlarında, yani geçen 30 yıl zarfında terk edilerek Türklere karşı açılacak bir savaşta Protestanların Katolik kilisesinin çekilmesi stratejisinin daha faydalı olacağı Papalık stratejistleri tarafından uygun görülmüştür.

Marchesi'ye göre, amaçlarına ulaşmanın önündeki engeller çeşitlidir. Herşeyden önce, neredeyse aşağılayıcı bir tutum takındığı Avrupalı aristokrasisinden son derece hoşnutsuzdur. Ona göre, asiller, askerlik gibi temel meselelere ilgi göstermeyerek saray yaşamının zevkleri içinde kaybolmuşlardı. Ayrıca, “hiçbir orduda disiplin kalmadığını, alçakgönüllülüğün, ağırbaşlılığın ve itaatin azaldığını, yorgunluğa ve sıkıntıya artık katlanılmadığını, ödüllendirilme umudunun azaldığını” düşünüyordu. (Marchesi, 2V) Aslında, Petricca ile kıyaslandığında, Marchesi Türkler karşısındaki başarısızlığın kültürel ve dini yönleri üzerinde daha fazla duruyordu. Her ne kadar hem Marchesi hem de Petricca kilisenin görüşünü yansıtsalar da Petricca'nın el yazması “Türk sorunu” hakkında askeri ve siyasal retorika bağlamında okunmalıdır. Marchesi de olayın askeri yönleriyle ilgilenmekle birlikte, Osmanlının Macaristan seferinde bizzat kendisi de savaş alanında olduğu için, Papa V. Paulus'a yazdığı mektup okuyucuya Hristiyan âleminin, dinin artık günün politikalarını belirleyen tek faktör olmadığını onyedinci yüzyılın başlarında Katolik Kilisesinin önde gelen üyelerinden biri tarafından algılanan kendi portresini sunar.

Marchesi, Türklerle yapılan savaşların başarısızlığından bir din olarak Hristiyanlığın sorumlu olduğu görüşünü reddederek başlar. Luther'in konumu ile ilgili polemigi (Marchesi, 1V), yalnızca Katolik Kilisesinin Türklere karşı “haklı bir savaş” (*guerra giusta*) açmanın meşruluğunu kabul etmesini değil aynı zamanda Karşı Reformasyon döneminde Protestanlara duyulan Katolik antipatisini de yansıtmaktadır. Aslında, hem Hristiyanlıktan sonra ortaya çıkan evrensel din olduğunu iddia eden İslam ile hem de Reformasyon sorunu ile karşı karşıya geldikleri ilk günden itibaren “kâfirlerle” birlikte “heretiklerle” mücadele teolojik açıdan aynı derecede meşru olarak düşünülmeyle kalmamış, aynı zamanda “haklı savaş” adı altında kurumsallaştırılmıştır. Yazar bu kavramın ayrıntılarına girmeye devam ederken “barış her haklı savaşın amacıdır” der (Marchesi, 7R). Aristokratlar da ahlaksız ve sorumsuz kişiler olarak resmedilir. Sonuç olarak, onların askeri meseleleri ihmal etmeleri, Türklerin

Avrupa'nın başına bela olmasına yol açmıştır. Yazar hukukçuları ve entellektüelleri aynı derecede hor görür ve onların Türklere karşı zafer kazanılmasının önünde bir engel olduklarını düşünür. Onlar ayrıca zaman kaybindan başka hiçbir şey olmayan entelektüel tartışmalarla da gereğinden fazla uğraşmaktadırlar. Marchesi'ye göre "hukuk ilminin, pek çok yasa ve yorumu olduğu ve işte bunu önlemek için yargı değil ahlak ve ayinler sunmuş olan ve koyucumuz İsa'nın niyetlerine ters düşen pek çok hileye alıştığını inkâr etmemek gerekir" (Marchesi, 8V). Ayrıca, İmparator Justinianus'un (527-565) kilise hukukunu düzenlemesini övmesi aydınlara duyduğu antipati ile birleştiğinde Marchesi'deki otoritercilik hissedilir.

Marchesi'de antikiteden örnekler bir kez daha göze çarpar. O da tipik Rönesans ruhuna uygun olarak, uygar dünyayı Romalılarla; Türkleri de Hunlarla, Partlılarla ve Araplarla eş tutmakta, Romalıları, askeri stratejilerini barbarların "kaotik" ve "disiplinsiz" savaşma biçimine uyarlayamadıkları için eleştirmektedir (Marchesi, 10R-10V). Türklerin sözde "karmakarışık" ve "düzensiz" bir şekilde savaştıkları, zamanın tüm yazarlarının ortak temasıdır, fakat nasıl daima zafer kazandıklarını anlamaları mümkün olmamıştır. Macaristan'da savaş alanında gözleriyle gördüğü gibi "Dolayısıyla, genellikle Türklere yenilmemizin ve hâlâ yenilmeye devam etmemizin kesin nedeni işte budur; çok sayıda ve genellikle hafif süvarisi olan ve çoğu zaman düzensiz ve şaşkıncu biçimde çevresini sarıp uzaktan saldırmaya ya da ulaşılmaya fırsat vermeksizin kuşatan böyle bir düşmanla savaşma sanatını bilmiyoruz" (Marchesi, 10V). Türk ordularının özelliği ve üstünlüğü fakat onlara göre tuhaflığı hakkındaki bu noktaya Marchesi'den yaklaşık on yıl önce gene Osmanlıların Macaristan seferi sırasında Lazzaro Soranzo da değinmiştir:

[.....] ognuno c'hà guerreggiato co' Turchi sa molto bene, come'essi alloggiavano largo. Che nel marchiar sono disordinati, e confusi; onde possono esser facilmente danneggiati alla coda. [.....] Di più, i Turchi più si confidano combattendo nella moltitudine, nell'opinione c'hanno del fato, e nello steppito de' loro bellici stromenti, e nell'horribil grido delle barbare voci: che non fanno nel buon ordine, e nella vera disciplina. Hanno però molte cose di buono. Autorità suprema nel Capitan Generale. Obbedienza ne' soldati, benche hora diminuita. Forze pronte; onde non occorre, che vadano mendicando i soldati, come fanno i nostri Prencipi, i quali benespeño fanno più capitale dell'altrui forze, che delle proprie [.....]

[.....] Türklerle savaşılan herkes onların genellikle nasıl geniş konuşlandıklarını iyi bilir. Mevzi alırken düzensiz ve karmakarışıktırlar, dolayısıyla arkalarından kolayca zarar görebilirler. [.....] Bundan başka, Türkler, hiçbir zaman bir düzen ve gerçek bir disiplin altına almadıkları kalabalıkta savaşmaya, alinyazısına, savaş araçlarının [mehter] gürültüsüne ve dehşet verici barbar çığlıklarına güvenirler. Öte yandan pek çok iyi özellikleri vardır: Komutanın mutlak otoritesi [vardır]. Her ne kadar artık azalmış olsa da askerleri itaatkârdır. Hazır kuvvetleri [vardır], çoğu zaman kendi güçlerini değil başkalarının güçlerini kullanan bizim prenslerimizin yaptığı gibi, başkalarının ayaklarına gidip yalvarmaları gerekmez [.....]¹²

Yukarıda Soranzo'nun değindiği gibi, Scipione Ammirato da Papa V. Sixtus'a yazdığı mektupta, özel bir savaş için ve özellikle bu amaç için oluşturulmuş, kalıcı bir ordunun kurulması gerekliliğinden söz etmiştir.¹³ Osmanlı'nın daimi ve profesyonel ordularıyla karşılaştırıldığında, Avrupa'daki askeri sistemin yapısı, yazarların da ifade ettiği biçimde kesinlikle Avrupa uluslarının Osmanlılara karşı başarısızlığının en önemli askeri nedeni olmuştur. Zira Avrupa'da Napolyon savaşlarına kadar modern anlamda düzenli ordular noksandı. Osmanlıların askeri yapısı konusunda Avrupa'da yapılan en ciddi ve halen Osmanlı ordusuna dair önemli bir kaynak olan Luigi Ferdinando Marsigli (1658 – 1730)'nin *Stato militare dell' Imperio Ottomanno* 'nun (Osmanlıların Askeri Devletine Dair) adlı eseridir.

Marchesi, Türklere karşı geçmişteki büyük haçlı seferlerinde olduğu gibi, bir saldırı savaşının Avrupa'yı bu barbarlardan kurtarmanın tek yolu olduğuna okuyucuyu inandırmak için ayrıntılara girmektedir. Marchesi yalnızca Osmanlıları yenmek için mevcut askeri ve taktik önerileri onaylamakla kalmamakta, aynı zamanda okuyucuya Avrupa aristokrasisinin Avrupa'nın baş düşmanına karşı herhangi bir önlem alınmasına karşı ilgisizliğinin güzel bir resmini çizmektedir. O zamanın bütün kaynaklarının “barbar Türkler” söyleminin yanında, Marchesi'nin, Hristiyan hükümdarları arasındaki husumetin, kâfir tehlikesini geride bıraktığı kararına varmaya yönlendirmesi dikkate değerdir. Bu bakımdan, Marchesi'nin risalesi yalnızca bir Avrupa öz eleştirisi kaynağı değil aynı zamanda, yaklaşmakta olan din savaşlarının öteden beri süre gelen Osmanlı tehlikesi ile birlikte gündeme damgasını vurduğu onyedinci yüzyıl Avrupa'sının değişen siyasal ortamının aynasıdır. Aslında, Marchesi'den

¹² Lazaro Soranzo, *L'Othomanno*, (Ferrara: Vittorio Baldini-Stampatore Camerale, 1598), s. 36.

¹³ Scipione Ammirato, Scipione Ammirato, *Orazioni del Signor Scipione Ammirato a diversi principi intorno ai preparamenti che s'avrebbero a farsi contra la potenza del Turco. Aggiuntioni nel fine le lettere & orazioni di Monsignor Bessarione Cardinal Niceno scritte a Principi d'Italia*, (Firenze: Per Filippo Giunti, 1598.) (Biblioteca Apostolica Vaticana: Ferraioli. IV. 1794), s. 21-23.

yaklaşık otuz yıl sonra Angelo Petricca da Sonnino *Propaganda Fide*'nin (İmânı Yayma Cemaati) bir temsilcisi olarak aynı noktayı farklı bir siyasi ifadeyle vurgulamıştır. Birazdan gösterileceği gibi, Angelo Petricca da Sonnino ve Fra Paolo da Lagni ile birlikte Marchesi ve Papalık siyaseti, Türklere karşı ancak 1683 yılında XI. Innocentius'in himayesinde gerçekleştirilebilecek bir Hristiyan ittifakı kurma fikrinin muştulayıcılarıdır.

İmânı Yayma Cemaati

“İmânı Yayma Cemaati”, yani *Sacra Congregazione di Propaganda Fide* Papalığın dünyanın bütün Katolik misyonlarını Roma'nın merkezi otoritesi altında toplamak için oluşturduğu bir kurumdu. Papa II. Ioannis Paulus'un (II. Jean Paul) 1988'de aldığı kararla *Propaganda Fide* ismini *Congregazione per l'Evangelizzazione dei Popoli* ya da *Congregation for the Evangelization of Peoples*, yani “Halkların Hristiyanlaştırılması Cemaati” olarak değiştirmiş ve merhum Papa'nın önderliğinde Avrupa'da komünizmin yıkılmasında önemli faaliyetlerde bulunmuş, Papalığın halen faal kurumlarından biridir.

Congregazione di Propaganda Fide'nin başlıca iki kurulma nedeni vardır: Birincisi, Karşı Reformasyon'un bir kurumu olarak işlev yapmak, diğeri ise diğ Katolik hükümdarlarının, sözgelimi, İspanya, Fransa ve Portekiz hanedanlarının dünyada finanse ettikleri muhtelif Katolik misyonları ve misyonerleri vasıtasıyla kendi milli çıkarlarını gütmelerini engellemektir. 1662 yılında Papa XV. Gregorius (1621-1623) tarafından, “Kutsal İmânı Yayma Cemaati” adı altında kuruldu. Papalığın en etkin kurumlarından biri haline geldiğinden, Osmanlı İmparatorluğundaki Arnavutluk ve Ege adaları dışında tüm Katolik misyonlar *Propaganda Fide*'nin nüfuzu altına girdi.¹⁴ O dönemdeki adıyla “Papalık Vekili” (*vicario apostolico*), ulusal çıkarları korumaktan sorumlu olan ve Avrupa uluslarının krallarının himayesi altındaki misyonerler üzerindeki etkileri ile mücadele etmek için, doğrudan doğruya Papa'dan emir alıyordu. Giovanna Motta'ya göre Fransa, Osmanlı ülkesinde sahip olduğu ayrıcalıklı konumu sayesinde, *Congregazione di Propaganda Fide*'nin kuruluşunda etkili olmuştu. *Propaganda Fide* misyonerlik faaliyetlerinin Amerika'dan ziyade

¹⁴ Charles A. Frazee, *Catholics and Sultans. The Church and the Ottoman Empire. 1453-1923*, (Bristol: Cambridge University Press, 1983), s. 88.

Avrupa’da yürütülmesinin daha yararlı olacağı düşüncesine dayanıyordu. Bunun amacı, Protestan ve Ortodoks inancı taşıyan insanları Katoliklikle uzlaştırmak, aynı zamanda Osmanlı topraklarında yaşayan Marûnîleri ve Ermenileri korumaktı.¹⁵ Oysa ki Amerika’daki paganların Hristiyanlaştırılması süreci hem siyasi olarak kâr taşıymıyordu, hem de İspanyollar’ın Amerika’da yaptıkları soykırım ve Avrupalıların Amerika’ya taşıdıkları salgın hastalıklar zaten Amerikan yerlilerinin sayılarını azaltmış ve onları sindirmişti.

Angelo Petricca da Sonnino İstanbul’da görev yaparken orada Venedik elçisi olarak bulunan Alvisse Contarini, elçilik raporunda *vicario apostolico* makamından bahsederek Petricca’nın görevini tamamen bağımsız ve bizzat Papaya karşı sorumlu olarak anlatır. Ayrıca, Fransız elçisinin amacının, *vicario apostolico*’yu Fransa’nın hâmilîği altına almak olduğundan da bahseder ve bu talepler Contarini’ye göre “haklı olarak reddedilmiştir.”¹⁶ Contarini, Petricca’nın ait olduğu Fransisken mezhebinin İmparatorluktaki en önemli mezhep olduğunu söyler. Contarini ayrıca, Arkipelagos, yani Ege adaları piskoposlarının arasında sık sık kavgalar olduğunu ve aralarındaki tartışmaları halledecek makamın sadece Girit’teki Candia Başpiskoposluğu olduğundan, Ege adalarının da *vicario apostolico* altında toplanmalarının tek çözüm olabileceğini söyleyerek Ege adalarının *Propaganda Fide*’nin nüfuzu altında olmadığını da ima eder.¹⁷ Öte yandan, Venedik’in İstanbul Patriğine karşı politikası Roma’dan biraz farklı idi. Roma, İstanbul Patrikhanesini rakip ve heretik, yani zındık bir düşman olarak gördüğü halde Venedik, Patrikhanenin Osmanlı topraklarında Venedik’e yararı dokunacak bir kurum olduğunu düşünüyordu.

Angelo Petricca da Sonnino

Angelo Petricca da Sonnino hakkında elimizdeki başlıca bilgiler, “Papalık vekilliği” görevini yürüttüğü sırada, yani *Propaganda Fide*’nin Osmanlı İmparatorluğu’ndaki

¹⁵ Giovanna Motta, “Presenza ottomana tra Mediterraneo e centro-Europa: contrasti e reciproche influenze” in *L’Europa centro-orientale e il pericolo turco tra sei e settecento. Atti del convegno internazionale (Viterbo, 23-25 Novembre 1998)*, ed. Gaetano Platania, (Viterbo: Sette Città, 2000), ss. 21-22.

¹⁶ Nicolò Barozzi ve Guglielmo Berchet, *Le Relazioni degli stati europei lette al Senato dagli Ambasciatori Veneziani nel Secolo Decimosettimo. Turchia*. Volume unico-Parte I., (Venezia: Prem.Stabil. Tip. Di P. Naratovich Edit., 1871), s. 398.

¹⁷ *ibid.*

temsilciliği sırasında elde edilmiştir. İstanbul'da 1636 – 1639 tarihleri arasında bulunmuştur. Charles A. Frazee, Petricca'nın 1639 yılında kendi yazdığı ve "IV. Murad'ın ordu üzerindeki kontrolünü kaybettiğini ve birleşik Hristiyan Avrupa'nın eline Türkleri Asya'ya geri gönderme fırsatının çıktığını iddia ettiği" anılarından söz eder.¹⁸ Bu anılar muhtemelen İstanbul'da kaldığı süre içinde yazılan raporlardır ve bir yıl sonra aşağıdaki risale haline getirilip -haçlı seferi fikrinin en önemli savunucularında birine- Kardinal Antonio Barberino'ya sunulmuştur. Petricca'nın risalesini sunduğu Kardinal Antonio Barberino (ya da Barberini) *iunior* (d.1608–ö.1671) , 1632'den 1645'e kadar Propaganda Fide'nin başında olup, aynı zamanda Papa VIII. Urbanus'un (1623-1644) da yeğenidir. Kardinal'in kendisi de gençliğinde deneme mahiyetinde Türklerle savaş konulu bir risale kaleme almıştır. Bu risale de Vatikan Kütüphanesi'nde Kardinalin ismiyle anılan Barberino Latino koleksiyonunda bulunur. Kardinal Barberino'nun aynı ismi taşıyan amcası Kardinal Antonio Barberino da Papa VIII. Urbanus'un kardeşidir ve Barberini ailesi Roma'nın sadece Kardinal ve Papa çıkararak aristokrat bir ailesi olmakla kalmayıp, Osmanlı politikası da dahil, günün siyasetini düzenleyen başat güçlerden biri olmuştur.

Venedik Elçisi Alvisse Contarini, Petricca'nın İstanbul'daki görevi sırasında balyos idi. Contarini ve Petricca İstanbul'a aynı yıl, 1636 yılında geldiler. Contarini 31 Aralık 1636'dan 1 Nisan 1641'e kadar Venedik elçisi olarak İstanbul'da kaldı.¹⁹ Contarini'nin *relazione*'si Petricca'nın el yazması ile kıyaslandığında, iki İtalyan tarafından müşahede edilen olaylara Contarini tarafından farklı bir anlayış içinde bakıldığı görülür. Hemfikir oldukları başlıca noktalar Osmanlı ordusunun yapısı ve yetenekleridir. İki çağdaş arasındaki başlıca anlaşmazlık kaynağı, gözlenen gerçeklerin siyasal ve stratejik sonuçlarıdır. Contarini, her ne pahasına olursa olsun diplomasiyi savaşa tercih eden uzman ve deneyimli bir diplomattır. Petricca ise, her ne kadar bütün Hristiyanlar birleşmedikleri sürece Osmanlılara karşı bir savaş açmanın mümkün olmayacağını kabul etse de çoğu zaman Osmanlı İmparatorluğu'nun askeri kapasitesini küçümseyen ateşli bir haçlı seferi savunucusu görüntüsü verir.

¹⁸ Frazee, a.g.e., s. 97. The memoir mentioned is: G. B. Cervellini, ed., 'Relazioni da Costantinopoli del Vicario Patriarcale Angelo Petricca, 1636-39', *Bessarione*, XXVIII (1912).

¹⁹ Nicolò Barozzi ve Guglielmo Berchet, a.g.e., s. 326.

Contarini'nin son derece iyi gözlemlere dayanarak yazılmış *relazione*'si Angelo Petricca da Sonnino'nun kişiliğine ışık tutmaktadır. Contarini'ye göre Petricca'nın yaptığı görev, yani İstanbul'daki Latin Patrik Vekilliği (*vicario patriacale*, Rum Patrikliği ile karıştırılmamalıdır), Roma'daki *Propaganda Fide* yoluyla bu makamın görevini icra eden son derece önemli bir görevdi.²⁰

Venedikli ünlü yazar Giovanni Botero, 16. yüzyıldaki Petricca da Sonnino'nun taşıdığı *vicario patriarcale* unvanını ve aynı zamanda Katoliklerin İstanbul'daki genel durumunu, İkinci Viyana Kuşatmasından yaklaşık on yıl önce 1671 yılında yazdığı *Relationi Universali* adlı kitabında anlatır. Botero, 1204 yılında, dördüncü haçlı seferi sırasında Haçlılar Konstantinopolis'i işgal ettiği ve Latin Kilisesi ile Bizans Kilisesi birleştiğinde Konstantinopolis'in Tomaso Morosini isimli İtalyan bir patrik atadığını söyler. Fakat, Latin İmparatorluğu, Michael Paleologos sayesinde yetmiş yıl sonra tekrar Bizanslılara yenildiğinden beri "Latin Patriği" unvanının yalnızca ismen var olduğunu ekler.

Non risiede il suddetto Patriarca in Costantinopoli, mà per lo più in Roma; tiene però là un vicario, e se non ve n'e altro, essercita ordinariamente l'uffitio il Priore de' Dominicani, ò de' Francescani, che vi predicano anche qualche poco l'Advento, e la Quaresima. I Latini, che habitano in Constantinopoli, non arrivano à duecento, e si chiamano Caffaluchi. E la contrada Caffamalca, perche quando Mahometto, Rè de Turchi, prese Caffà, ne fece passare settecento famiglie in Constantinopoli, delle quali non ne restano hoggi più di dieci ò dodeci. Vivono d'industria; e diffendono la lor Chiesa di San Nicolò con molta fatica, travaglio, dall'insolenza de' Turchi.

Yukarıda sözü edilen patrik, İstanbul'da değil Roma'da oturur. Fakat orada bir vekil bulundurur. Ve çoğunlukla Dominiken ya da Fransisken başrahiplerinin ayinlerinde Noel ve Paskalyada vaaz verir. Konstantinopolis'te yaşayan Latinler'in [Katolikler] sayısı iki yüzü geçmez ve bunlara Caffaluchi [Kefe'li] denir. [Bunlar] Kefe'li olup, Türklerin Kralı Mahometto [Mehmed] Kefe'yi aldığı anda bunlardan yedi yüz aileyi Konstantinopolis'e göçtürdü ki [bu ailelerden] bugün on ya da on ikiden fazlası kalmamıştır. Zanaatla geçimlerini

²⁰ Nicolò Barozzi, and Berchet, Guglielmo, a.g.e., s. 398.

*sürdürürler ve kiliseleri San Nicolò'yu Türklerin küstahlığına karşı birçok zorluk ve meşakkatle savunmaktadırlar.*²¹

Petricca'nın Risalesi Hakkında

Marchesi ve Petricca'nın risalelerinin içeriğine ve yorumlanmasına ışık tutacak, daha öncede bahsettiğimiz Lazzarro Soranzo²² tarafından yazılan *L'Othomanno*'dur. Petricca'nın tezinden kırk iki yıl önce ve Marchesi'ninkinden aşağı yukarı on yıl önce yazılmış olan kitap, Venediklilerin Osmanlılara karşı olası bir savaş hakkında taşıdıkları askeri sezgilerin pek çoğunu doğrulamaktadır. Soranzo'nun ve Petricca'nın yazılarında -daha sonra da ortaya çıkacağı gibi- olası savaşın denizle ilgili yönleri arasında büyük paralellikler vardır. Marchesi'nin tezinin birinci kısmı Papalık tarafından planlanan eski haçlı seferi idealinin siyasal bir örneği olarak düşünüldüğünde Petricca'nın tezi okuyucuya hem siyasal hem de askeri bir bakış açısı sağlar. Bu durumda Soranzo'nun *L'Othomanno*'su, hem üslup hem de içerik açısından Petricca'nın tezine daha çok benzer.

Soranzo'nun, kitabı *L'Othomanno*'nun Osmanlı karşıtı retorikası nedeniyle Venedik'te yasaklanan ve ancak 1598 yılında Papalık topraklarında bulunan Ferrara'da yayınlandığını burada tekrarlamak yararlı olacaktır. Soranzo'nun, Osmanlılara karşı bir savaşın nasıl yürütülmesi gerektiği hakkındaki stratejisi Petricca'nın tezindeki askeri taktik ile büyük benzerlik taşır. Soranzo, Polonyalıların, Macarların ve Transilvanyalıların katılmasını önererek, Türklere saldırmak için çeşitli yolları kullanarak ve Türklerin en çok korktukları yolun, Sofya, Plovdiv ve Edirne hattının olduğunu kaydederek *topyekûn bir savaşı* ayrıntılarıyla anlatmaktadır.²³ Ayrıca, *topyekûn bir savaş* senaryosu da çizmiştir: Habsburg İmparatoru, Alman piyadeleriyle birlikte, Türklere savaşmada deneyimli Macar ve Polonyalı süvarilerin eşliğinde, Sırbistan boyunca Tuna Nehrinden, İstanbul'a saldırmak üzere Trakya'ya gelmelidir. Fransa Kralı bütün kuvvetleriyle ve Venediklilerle diğer İtalyanlar, İsviçre piyadesinin eşliğinde Güney İtalya'daki Brindisi'den Arnavutluk'a geçmeli, buradan, Türklere karşı ayaklanacak olan Hristiyan halkın yaşadığı Yunanistan'a saldırmalıdır. Ayrıca, İspanya, Portekiz ve İngiltere Kralları Tunus'da ordularını birleştirip İspanyol ve diğer

²¹ Giovanni Botero, *Relationi Universali*, (Venetia: Per li Bertani, 1671), s. 427.

²² Lazaro Soranzo, *L'Othomanno*, (Ferrara: Vittorio Baldini-Stampatore Camerale, 1598).

²³ Soranzo, a.g.e. s. 124.

ulusların askerleri ile dolu ikiyüz gemilik bir filo oluşturarak Çanakkale boğazına giderek burayı zaptetmelidir. Papa, yüz kadırgası ile, İtalya’da Adriyatik kıyısındaki Ancona’dan aynı noktaya doğru ilerlemelidir, böylece Osmanlı topraklarına hem karadan hem de denizden aynı anda saldırılmalıdır.²⁴

Petricca’nın Osmanlı Rumları hakkındaki görüşleri, Katolik Avrupa’nın Ortodokslara karşı duyduğu antipatiye ve yer yer husumete işaret eder. Petricca’ya göre: “Helen İmparatorluğunda yaşayan Türklerin [Müslümanların] sayısı Hristiyan halkın onda biri kadar bile değildi; şu anda sekiz bölüm insanın yalnızca biri [bir bölümü] Hristiyandır, çünkü hepsi imanını inkâr ettiğinden ve Muhammed’in mezhebini kabul ettiğinden, dindar insan ve doktrin kıtlığı vardır.” (Petricca, 4 R) Burada kastedilen, Katolıklara göre, Osmanlılarla iş birliği yapan Helen Ortodoksisinin zındıklığıdır. Gene Kardinal Barberino’ya ithaf edilen Paolo Vecchia imzalı bir relazione Petricca’dan üç yıl önce 1637’de Rumlardan şöyle bahseder: “Rumlar Katoliklerin düşmanıdır.” Paolo Vecchia aynı zamanda Rumları Katoliklerin “doğal düşmanı” olarak tasvir ederken onların “Latin (Katolik) olmaktansa Türklüğe (İslam’a) döneceğini” iddia eder. Ayrıca Rumların Ermenilere karşı “karşılıklı bir nefret” beslediklerinden ve Yahudilere karşı da “doğal bir antipati”leri olduğundan bahseder.²⁵

Soranzo’dan elde edilen diğer önemli bir bilgi de Osmanlıların ve Venediklilerin karşılıklı istihbarat faaliyetleridir, bunlar Petricca’nın açıklamalarında da yer almaktadır.²⁶ Soranzo’ya göre Sultan, Hristiyanların gizli planları hakkında tüccarlardan, ya para karşılığı, ya da işledikleri suçlar nedeniyle hapsedilmekten kurtulmak için casusluk yapan Hristiyanlardan çok iyi bilgi almaktadır. Hristiyan âleminin büyük düşmanları olan Yahudilerin, İtalya’nın ticari aktiviteleri çerçevesinde Osmanlılar için casusluk faaliyetleri yürüttüğünü, öne sürmektedir. Bunu yapmalarının nedeninin kısmen karşılığında çok iyi para almaları, kısmen de Osmanlı hiyerarşisindeki etkili kişilere iyi hizmetler veren çocuklarını ve ailelerini korumak olduğunu söylemektedir. Soranzo’nun söz ettiği bu Yahudilerden biri

²⁴ Soranzo, a.g.e. ss. 125-126.

²⁵ Paolo Vecchia, *Relatione di Costantinopoli dell'anno 1637. All'Eminentissimo et Reverendissimo Signore, il Signor Cardinal Barberino*, (Città del Vaticano: Biblioteca Apostolica Vaticana: Barb. Lat. 5192), f. 44.

²⁶ Petricca, f. 13V-14R.

Giovanni Miches adındaki bir adamdır. Soranzo onu kısmen Osmanlılarla Venedikliler arasındaki son savaşa neden olmakla suçlamaktadır. Soranzo'nun bahsettiği bu savaş iki farklı olaya istinaden söylenmiş olabilir. Bunlardan birisi Venedikli bir komutanın 1585 yılında Trablus'un merhum valisi Ramazan Paşa'nın ailesine İstanbul'a doğru seyrederken denizde saldırıp tecavüz etmesi olabilir. Diğer ihtimal ise, Venedik himayesinde olan bir grup Dalmaçyalı Uskok korsanının Osmanlı mülkü ve gemilerine Dalmaçya civarlarında 1590 yılında saldırmasıdır. İki olayda da Osmanlılar ve Venedikliler savaşın eşiğine gelmişler ve bu durum III. Murad'ın eşi olan Safiye Sultan tarafından engellenmiştir. Gariptir ki aynı yıllarda Osmanlı haremde çalışan Kira isimli Yahudi bir kadın da Venediklilere, Kıbrıs'ta Venedikli tüccarların sağladığı imtiyazlar karşılığında istihbarat veriyordu.²⁷ Gene de Soranzo'nun bu olaylardan mı yoksa Macaristan seferinden mi bahsettiği açık değildir. Soranzo, Giovanni Miches'in, kendisini ticari faaliyetlerini engelleyen Venediklilerden bıktığını iddia etmektedir. Soranzo ayrıca, Sultan III. Murad'a Papa V. Sixtus'un (papalık dönemi 1585-1590) sırlarını verdiği için resmi Roma'da Engizisyon tarafından yakılan Giovanni Lopes adında diğer bir Yahudiden de söz etmektedir. Bundan başka, her ülkede sultanın casusları olduğu hakkında okuyucuyu uyarmakta ve ("inanılmaz fakat gerçek" diyerek) bunların arasında İsviçrelilerin, yani Papalığın özel muhafızlarının da bulunduğunu söylemektedir.²⁸

İlginç olan noktalardan biri de Petricca'nın Rumelihisarı'ndan bahsetmesidir (13 R–13 V). Avrupa tarafında sözünü ettiği kale Rumelihisarı'dır. Rumelihisarını harap halde ve ufak tefek bir kale olarak tasvir edilir: "Portakal [*naranci*] [fırlatarak] alınabilir demiyorum. Fakat Avrupa tarafındakinin arkasında bir tepe vardır, bu tepeden taş fırlatarak bile küçük kale alınabilir." Bugün Rumelihisarı büyük ve sağlam bir kale görünümünde olmasına rağmen, 1698 tarihli Cornelle Le Bruyn (*Reisen van Cornelius de Bruyn. Delft, 1698.*) tarafından yapılan bir resminde, Rumelihisarı'nın oldukça harap ve yıkık bir durumda olduğu görülür. Diğer yandan hisarın ondokuzuncu yüzyılda yapılmış gravürlerine bakıldığında çok daha onarılmış ve büyük bir kale ile karşılaşılmaktadır. Dolayısıyla, kalenin onyedinci yüzyılda hakikaten de bakımsızlıktan bu hale geldiğini varsayabiliriz. Zira II. Mehmed zamanında inşa

²⁷ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, vol:4, (Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1999), ss.138-139. *Kira* meselesi için bkz. *Hammer Tarihi* (Ata Bey Tercümesi), c.7, İsmail Hakkı Uzunçarşılı, a.g.e., s.136.)

²⁸ Soranzo, a.g.e., s.66.

edilmesinin esas amacı, İstanbul'un fethi öncesinde boğaz trafiğini kontrol etmektir. Karadeniz Osmanlı hakimiyetine girince ve Ruslar da henüz 18. yüzyılda güneye sarkmadan evvel, kalenin çok fazla bir fonksiyonu olmamış olabilir. Ondokuzuncu yüzyılda Osmanlı'nın Kırım Savaşı'na girmesi tekrardan boğaz trafiğini arttırmıştı. Nitekim, boğazlardaki kalelerin bu yüzyıldaki gravürlerde daha mükellef resmedilmeleri bu sebebe bağlanabilir.²⁹

Osmanlıların deniz kuvvetleri ile ilgili konular, onlara karşı savaş açmak isteyen herkese çok önemli gelmektedir. Osmanlı İmparatorluğunun deniz kuvvetleri hakkındaki gerçekleri doğrulanmasına gelince, Soranzo 40 yıl kadar önce Osmanlı donanması hakkında Petricca ile aynı doğrultuda açıklamalar yapmıştır:

È ben certo, ch'i Turchi pongono in opra i detti legnami così mal stagionati, verdi, e tagliati senza osservazione di Luna, che le lor galee non riescono molto buone, e durevoli: e tanto più, che sogliono farle quasi sempre in molta fretta; oltra che i volti, che sono fatti per ricoprirle non sono ben'accommodati, e sicuri dalla pioggia.

Değinildiği gibi Türklerin kurutulmamış, yaş ve ayın haline riayet etmeden kesilen tahtaları kullanarak yaptıkları kadırgaların iyi ve dayanıklı olmadıkları kesindir. Ayrıca, bu kadırgaları daima alelacele yapma alışkanlıkları vardır, bundan başka yüzleri iyi kaplanmamaktadır ve yağmur geçirir.³⁰

Ayrıca Soranzo da Osmanlıların donanmalarını inşa etmek ve işletmek için Hristiyanlara bağımlı olduklarını eklemektedir.³¹ Contarini de *relazione*'sinde aynı konuya değinmekte, onun zamanında İstanbul'da inşa edilen gemilerin en iyisi olan son iki geminin, gemi inşaat sanatını Livorno tersanesinde öğrenen Rum bir dönme tarafından inşa edildiğini söylemektedir. Contarini, sultanın tersanenin bakımı için ayda 5000 *reali* harcadığını kaydetmektedir. Soranzo'ya göre, Osmanlılar gemi yapımında kullanılan ahşabı özellikle başkent yakınında, bol ağaçlıklı bir bölge olan İzmit Körfezi'den getirmektedir.³² Contarini

²⁹ Bknz. a Sevim, (ed.), *Gravürlerle Türkiye. İstanbul I.*, (Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınlar Dairesi Başkanlığı, 1996).

³⁰ Soranzo, a.g.e., s.38.

³¹ Soranzo, a.g.e, s.39.

³² Soranzo, op.cit., s.38.

ise gemi yapımında kullanılan ahşabın pek çoğunun Karadeniz Bölgesinden sağlandığını vurgulamaktadır. Fakat Contarini de, Soranzo gibi, Osmanlıların ağaçları keserken ayın halini gözetmediklerini, ağaçları ormanın eski gücünü yeniden kazanacak şekilde kesmediklerini söylemektedir. Nitekim inşaat için ağaç keserken bunun ayın haline uygun olarak yapılması gerektiğini eski ustalar bilirlerdi. Bu sadece ahşap işçiliğinde değil, bütün organik maddeler kullanılan üretim şekillerinde geçerlidir. Mesela, İtalya’da köylüler kendileri ürettikleri şarapları şişelere koyup tıpalarken de ayın halini dikkate alırlar. Eğer şişeler yanlış zamanda tıpalanırsa gazlanıp tıpaları atar. Bu yanlış uygulamaların ormanların azalmasına ve dört yüzyıl önce bile çölleşmenin başlangıcına neden olduğu açıktır. Contarini’nin dediği gibi birkaç yıl önce ağaçları deniz kıyısından alırken şimdi içlere doğru birkaç günlük yola gitmek zorundadırlar.³³ Bu noktalarda bağımsız kaynaklar olan Contarini ve Soranzo’nun, Osmanlı donanmasının birleşik bir Hristiyan donanmasının dengi olmadığını söyleyen Petricca ile tam bir fikir birliğinde oldukları görülmektedir. Contarini ayrıca, Petricca gibi, komutanların yetersizliğinden ve bilgisizliğinden de söz etmektedir. Contarini, yukarıda sözü edilen kadırgaların inşa edildiği sırada “[onlara] kumanda etmeye gönüllü ve bu beceriye sahip kimse yoktu, işte bu nedenle şimdi onlar beceriksiz ve silahsızdır” demiştir.³⁴

Genel olarak okuyucu, Petricca’nın el yazmasından, başlığının da etkisiyle, Hristiyanların birleşerek Osmanlılara saldırmasının kolay bir iş olduğu izlenimine kapılabilir. Otuz Yıl Savaşlarının (1618-1648) ortasındaki siyasi faktörleri bir yana bırakırsak ve yalnızca askeri açıdan bakılacak olursa, Petricca’nın Osmanlı topraklarını “kolayca ele geçirme” hayalinin, onyedinci yüzyılda her türlü gerçekçi askeri teamülün dışında olduğu görülür. Contarini’nin *relazione*’sinden anlaşıldığı gibi Osmanlı ordusu, eski ihtişamını kısmen kaybetmiş olmakla birlikte, yukarıda söz edilen dönemde Hristiyan birliğinin karşısında bile hâlâ yenilmesi zor bir ordu idi.³⁵

Fakat Petricca’nın risalesinin asıl önemi, 1679 yılında Papa’ya Türklere karşı savaş açma konusunda benzer bir tez sunan Fra Paolo da Lagni’nin görüşleriyle kendisinden önce

³³ Nicolò Barozzi, and Berchet, Guglielmo, a.g.e., ss.349-351.

³⁴ Nicolò Barozzi, and Berchet, Guglielmo, a.g.e., s.356.

³⁵ Nicolò Barozzi ve Berchet, Guglielmo, a.g.e., ss.338-348.

gelen Marchesi ile, 1863 yılında Viyana savunmasının fikir babası olmasıdır.³⁶ Bu bakımdan Bessarion ve II.Pius'la başlayan siyasî ve askerî yapılanma süreci, Soranzo, Ammirato, Marchesi, Petricca ve Paolo da Lagni ile olgunlaşmış ve Papalığın Türk politikasını oluşturmuştur.

Petricca'nın Osmanlılara savaş açma düşüncesini dayandırdığı ilk nokta, onların zaptettikleri yerlerdeki kaleleri yıkmalarıydı, dolayısıyla Hristiyan ordusunun Türklerin kalelerini kuşatma altına alma ve zaptetmek zorunda kalmamak gibi büyük bir avantajı olacağını söylemektedir. Bir bakıma, İstanbul'a giden yolun Hristiyan ordusuna "açık olduğunu", Osmanlıların direnci ile pek fazla karşılaşmayacaklarını iddia etmektedir. (Petricca 2V-4V) Her ne kadar Osmanlı orduları büyük bir savaş yapmaksızın düşman ordusunun doğrudan doğruya imparatorluğun kalbine girmelerine izin vermeyecekse de, Osmanlıların zaptettikleri topraklarda bulunan kaleleri güvenlik nedeniyle yıkmaya stratejisi gerçektir. Halil İnalçık "Ottoman Methods of Conquest" başlıklı makalesinde bu meseleyi şöyle yorumlamaktadır:

Fetih ordusu geri çekilmeden önce stratejik önemi olan kalelere derhal küçük garnizonlar yerleştirilirdi. Daha sonra kalan kaleler Sultan'ın özel emri ile yıkılırdı. Osmanlıların sık sık uyguladıkları bu önlemin birinci nedeni, içlerinde kuvvet bulundurma gereğini ortadan kaldırmak, ikincisi de direnç merkezlerinin yerel hükümdarların yönetimi ile yeniden ortaya çıkmasını önlemektir. O zamanlarda, Osmanlı ordusunun başlıca gücünü oluşturan sipahilere yeni zaptedilen bir ülkedeki köylerde tımar verme âdeti vardı. Bunlardan bazıları hisarerleri ya da kaleleri adıyla kalelere yerleştirilirdi. Bu hisarerleri, onbeşinci yüzyılda kalelerin pek çoğunda gerçek bir askeri güç oluşturdular. Görünüşe göre, bir güvenlik önlemi olan bu düzenli güçler imparatorluğun uzak bölgelerinden toplanırdı. Kayıtlara göre, Anadolu'daki hisar erlerinin pek çoğu Rumeli'den, Rumeli'dekilerin pek çoğu da Anadolu'dan gelmişti.

³⁶ "Le projet d'Ange Petricca da Sonnino allait être, d'une certaine façon, à la base de l'idée de 'croisade' défendue par Innocent XI Odescalchi qui, elle-même, reprenait ce qui avait été suggéré en 1679 au pape par un autre religieux, le capucin français Paul de Lagny, lequel, après un séjour sur les terres du sultan, était arrivé à la conviction que les prences chrétiens, au lieu dese limiter à repousser les attaques turques, auraient dû, ensemble, prendre d'assaut l'empire turc, désormais en plein déclin." Gaetano Platania, "Innocent XI Odescalchi et l'esprit de 'croisade'" in *XVIIe Siècle. La Reconquête Catholique en Europe Centrale*, (n.p., Société d'Étude du XVIIe Siècle, Avril-Juin 1998), s.259.

Osmanlılar, tahkimat yapılmış az sayıda yerlerde bile, yerli halkı yardımcı güç olarak kullanmayı gerekli görürdü, aksi halde Osmanlı ordusunun büyük bir kısmı İmparatorluğun her tarafına yayılmış yüzlerce kalede hareketsiz kalacaktı. Bu yerel güçlerin, bazı vergilerden muaf tutulma gibi özel ayrıcalıklarla İmparatorluğa sadık kalması sağlanırdı. Fakat bu ayrıcalıklar sürekli olmazdı, Sultan'ın isteğine göre kaldırılabilirdi.³⁷

Petricca'nın ısrarla vurguladığı ikinci nokta, Osmanlı topraklarındaki Hristiyan halktır. Petricca'nın imparatorluktaki Hristiyan halkı güvenilebilir doğal bir müttefik olarak gördüğü açıktır. Çünkü, ayrıntılarıyla açıkladığı gibi, Hristiyanlarla Osmanlılar arasında savaş çıktığı zaman, babalar, Türk ordusuna hizmet eden devşirme oğulları ile birlikte askere yazılacaklardı (Petricca, 5V). Ona göre, sıradan insanlar için Ortodokslar ve Katolikler arasında mezhep farklılıkları bir ayrılık meselesi değildir, sıradan insanların Hristiyan sancakları üzerindeki haçı görmeleri, Katoliklere katılmaları için yeterlidir. Petricca'ya göre, iki Hristiyan cemaati arasındaki inanç farklılıkları teolojik meselelerden kaynaklanmaktadır ve sadece ruhbanları ilgilendirdiği için kolayca üstesinden gelinebilir. Fakat Petricca'nın kendisinin de daha sonra açık bir şekilde dile getirdiği gibi, Doğulu Hristiyanların Katolik inancına dönmelerini tercih etmekle beraber, son derece hayalperest bir biçimde Türkleri de döndürme hayalleri beslemektedir.

Petricca üçüncü tezini açıklarken, iki Hristiyan mezhebi arasındaki geleneksel rekabet, fetih kalıcı kılınması amacıyla Türklerden geri alınan topraklardaki kalelerin yeniden inşa edilmesini önerdiği satır aralarında okunabilir. Zaptedilen topraklardaki Hristiyanlara zarar verilmemesini, Dördüncü Haçlı Seferinin tersine, halka kardeşçe davranılmasını önermektedir.

Risalenin dördüncü ve belki de en can alıcı tezi, Petricca'nın Avrupa'nın bütün Hristiyan krallarını Türklerle savaşmaya açıkça davet etmesidir. Aksi halde, Müslüman kâfirlere karşı gelmiş geçmiş en büyük stratejik ve politik hatanın yapılmış olacağını düşünmektedir. Çünkü Sultan'ı yenmenin tek yolu ona hem karada hem de denizde aynı anda birçok cepheden saldırmaktır (Petricca, 9R-9V). Böylece sultanın kuvvetleri bölünecek ve kendisinin bizzat cepheye gitmesi önlenmiş olunacaktır, bu da askerlerinin cesaretini

³⁷ Halil İnalçık, "Ottoman Methods of Conquest", *Studia Islamica*, V.2, (Paris: Larose, 1954), ss.107-108.

kıracaktır. Bu stratejinin en önemli yönü, Hristiyan krallarının hiç değilse savaş sırasında birleşmeleridir. Fransızların ve Venediklilerin Konstantiniye’yi almak için birleştikleri dördüncü haçlı seferini örnek olarak vermektedir (8V-9R). Petricca savaşmakta olan krallara barış değilse bile en azından ateşkes yapmalarını, onun yerine Türklere saldırılarını önerirken devam etmekte olan Otuz Yıl Savaşlarından söz etmektedir (Petricca, 11R). Böylece Karşı Reformasyon ruhu içinde Katolik Kilisesi hem yeniden siyasi ve dini açıdan bölünmüş Avrupa’yı kendi himayesinde toplayarak, Reformasyonla kaybettiği itibarı geri kazanacak, hem de Türk sorununa nihai bir çözüm bulacaktır. Böylece Ortaçağın *universitas christiana*’sına geri dönülerek evrensel kilisenin tüm Avrupa’daki hakimiyetini kılınacaktır. Bu işi gerçekleştirmenin kolaylığı konusunda, bir hataya düşerek, Türklerin nasıl savaşılacağını bilmediklerini söylemekte, Osmanlıların farklı askeri stratejilerini, Avrupalıların o zamanki düzensiz ve disiplinsiz ordularının stratejileri ile karıştırmaktadır. İşin tuhafı şu ki, tezat oluşturacak bir biçimde Marchesi’ye göre Osmanlı’nın “kaotik” ve “düzensiz” taktikleri Türklerin Avrupa karşısında başarılı olmalarının esas sebebidir (Marchesi, 10V).

Petricca daha sonra Osmanlı Yeniçerileri hakkında yanlış bir değerlendirme daha yapmakta ve 1621 yılında, Dinyeper Irmağının kıyısındaki bir Polonya Kalesi olan Hotin’e yapılan seferdeki yenilgilerinden üstü kapalı olarak söz etmektedir. Sultan II. Osman (1603 - 1622) zamanında yapılan Hotin seferi, Yeniçeriler arasında disiplinsizliğin çok arttığı bir döneme rastlamış ve bu başarısız seferden dolayı Sultan askerleri suçlayarak onlara ödemeyi vaat ettiği parayı ödememiştir. II. Osman ile Yeniçeriler arasında böylece ortaya çıkan soğukluk II. Osman’ın ertesini yıl tahttan indirilerek katledilmesi ile sonuçlanmıştır. Bir sultan için son derece kötü bir kader olan bu gerçek, bir sultanın kendi askerleri tarafından tahttan indirilip öldürülmesinin ender nedenlerinden biridir. Fakat Osman’ın arkasından tahta çıkan kardeşi IV. Murad (1623-1640) onun güçsüzlüğünü telafi etmiştir, özellikle onyedinci yüzyılın ilk yarısında Osmanlıların duraklama devri için bir istisna olan IV. Murat, en güçlü Osmanlı Sultanlarından biri olarak bilinir. Bu nedenle, Petricca ya onyedinci yüzyılın başlarında Osmanlıların askeri gücünün gerçek değerini ya yanlış algılamış ya da hitap ettiği kesime cesaret vermek için bazı gerçekleri bilmezlikten gelmiştir. Ondan yalnızca otuz yıl önce Marchesi Türklerin askeri güçleri hakkında tamamen farklı bir imge ortaya koymuş, Osmanlıların askeri alanda durgunluklarına rağmen bu imge 1683 yılına kadar sürmüştür.

Petricca'nın eserindeki bu görüşler dikkate alınır, gerçekçi ve gerçekçi olmayan kısımlar incelendiğinde iki sonuç çıkarılır: Petricca'nın ya askeri gerçekler hakkında hiç bilgisi yoktu ve aynı zamanda politik gerçekler hakkında çok iyimserdi, ya da bütün risaleye başka bir açıdan bakılmalıdır. Şöyle ki: onyedinci yüzyılın ortalarına doğru ve sonunda hemen hemen Avrupa'nın yarısının Protestanların eline geçtiği Otuz Yıl Savaşlarının ortasında Papalığın içinde bulunduğu siyasal ortamın ışığında ele alınmalıdır. Petricca'nın Kardinal Barberino'ya sunduğu risalesinden sekiz yıl sonra 1648 yılında imzalanan Westphalia Antlaşması ve Protestan devletlerin birleşmesi ve aynı zamanda çoğunluğu Katolik olan fakat sık sık Papalık ile ihtilafa düşen Habsburg varlığını dengelemek için Protestan İsveç'le birleşmekten çekinmemiş bir devlet olan Fransa, Avrupa'nın siyasal sistemine damgasını vurmuştur. Bu koşullar altında, Petricca'nın siyasal jargonu, Fransa ile İspanya arasındaki sorunları gidermek için, Otuz Yıl Savaşlarında onları Protestanlara karşı birleştirmek amacıyla, başarısızca arabuluculuk yapmaya çalışan Papa VIII. Urbanus'un, yani laik ismiyle, Petricca'nın hamisi Kardinal Antonio Barberino *junior*'un amcası Maffeo Barberini'nin politikasını yansıtmaktadır. "Papa'nın Otuz Yıl Savaşlarında Katolik taraflar arasında barış sağlayamaması, dini faktörlerin Avrupa'nın politikalarının belirlenmesinde giderek daha az önemli olduğunun etkin ve güzel, Papalık için ise kötü bir göstergesidir."³⁸ Aynı şekilde, Petricca'nın Hristiyan kralları kâfir Osmanlılara karşı birleştirme çabalarının, her ne kadar Otuz Yıl Savaşları sırasında başarısız olduğu kanıtlanmışsa da, geleceğin ruhban sınıfına ve Papa XI. Innocentius'a örnek olan uzun vadeli kesin bir başarı idi. Daha önemlisi, Petricca'nın dini savaşlar sırasındaki amacı, tamamen farklı bir cephe yaratmaya çalışarak, dikkatleri Avrupa'da sürmekte olan Otuz Yıl Savaşlarından Osmanlılara çekmekti. Bunun üçlü bir işlevi olacaktı: Hristiyanlar arasındaki düşmanlığa son vermek, Osmanlıları yenmek ve onları, dolayısıyla sahip oldukları zenginlikleri ele geçirmek, ve son olarak modern çağların Avrupa'sının, eğer çıkarlarına uygun düşmüyorsa dine pek fazla aldırmayan bir başka siyasal sisteme doğru ilerlediği bir devirde Kutsal Kilisenin eski birleştirici ve önemli rolünü perçinlemek. Bir başka deyişle, eskiden kâfirlere karşı Hristiyanlık altında birleştirmek fonksiyonuna sahip dinin yerini artık önce Avrupa mutlakiyetçi monarşileri daha sonra da ulus devletleri arasındaki siyasi rekabete bıraktığının işaretidir.

³⁸ Eamon Duffy, *Saints and Sinners. A History of the Popes.*, (Yale University Press, 1997), s.184.

Introduction

This article explores the evolution of the representational role that the Ottomans played in the relations between two civilisations, namely Italy and the Ottoman Empire, from the Italian sources, mainly the Papal and Venetian ones of political nature of the modern age until the twentieth century, including works of Italian historiography, political documents, rhetoric, travel accounts, espionage and some documents of the Italian army. The counterpart perception of the Ottomans about the Italians is also given in a chronological order with references to Ottoman sources to better understand the contrasting views about each other.

There are a few important milestone events and dates in the image-creation process between the Islamic and the Western civilisations. The year 1071 marks the victory by the Seljukide Turks at the battle of Manzikert (Malazgirt) against the Eastern Romans and their subsequent retreat and decline in front of the newly arising Muslim power. One year after this, in 1072, the city of Palermo in Sicily was re-conquered by the Normans from the Arabs, albeit Sicily having been an Arab Emirate for three hundred years. The second milestone is the year 1492 which marked the discovery of America by the Genoese Cristoforo Colombo under the auspices of Isabelle of Castille, and the same queen's expulsion of the Spanish Jews following the fall of Granada in Andalusia, which was the last bastion of Arab Muslim presence in the Iberian peninsula after eight hundred years of co-existence with the Christians. The later half of the fifteenth century marks not only the peak of the Renaissance in Italy and the apex of the humanist movement, but also the fall of Constantinople in 1453 and that of Trebisond in 1461, the last house of Byzantine royalty in Asia Minor. Thus, in a sense, the Muslim power represented by the Arabs in Europe for eight hundred years passed into the hands of Ottoman Turks gradually, the process being accomplished by the fall of Constantinople.

For these reasons, the historiography that branded the Byzantines as a despotic oriental Empire also branded the Ottoman state as such if not in a worse manner. Accordingly, the adjective “Roman” was striped off from the Eastern Roman Empire and the new name “Byzantium” was given to an empire which itself never used the name. In fact, the Byzantine emperors called themselves as *ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΚΑΙ ΑἰΤΟΚΡΑΤΟΡ ΡΩΜΑΙΩΝ*. In the same fashion the infidel Ottomans were not exclusively, but mostly branded as the “asiatic despots”. Although Mehmed II, the conqueror of Constantinople and even his grand father Yıldırım Bayezid, Bayezid the Thunderbolt who called themselves “kayser-i diyār-ı Rūm” (Caesar of the Roman lands), oddly enough the tradition of calling themselves as “Roman emperors” ended after the reign of Mehmed, the conqueror of second Rome. In the book entitled, *Gli Annali Turcheschi overo Vite de' Principi della Casa Othomana* (The Turkish Annales, and the lives of the princes of the House of Osman), published in Venice in 1573, Francesco Sansovino the famous Venetian historiographer of the Ottomans and son of the architect of St. Mark’s library writes about the Ottomans as follows:

[Mehmed was] very shrewd and had a bright intelligence, because of which he was interested in various things. Beside other things, he was very fond of the study of astrology and used to say that he had foreseen, thanks to that science, that he would become the ruler of the world. Apart from this, he knew five languages besides his natural one, since he certainly spoke Greek, Latin, Arabic, Chaldean and Persian. He had extreme pleasure reading great things in these languages, among which coming before all were the matters on Caesar and Alexander the Great, whom he had pursued to imitate, enjoying very much to be considered another Alexander the Great.³⁹

He also states the following positive remark in the introduction to his book:

³⁹ *Era oltra a ciò accorto di natura & sagace molto, & d'ingegno molto vivace, onde per questo si diletto di varie cose, & fra le altre gli piacque molto lo studio dell'Astrologia, & soleva dire che egli aveva previsto col mezzo di questa scientia, che haveva da esser Mornarca del mondo. Sapeva oltre a ciò cinque lingue oltre alla sua naturale, perch'egli parlava sicuramente nella lingua Greca, nella Latina, nell'Arabica, nella Caldea, & nella Persiana. Et in queste haveva sommo piacere di legger le cose grandi, fra le quali anteposte a tutte l'altre, i fatti di Cesare & d'Alessandro Magno, il quale egli haveva tolto ad imitare, diletlandosi molto d'esser tenuto un'altro Alessandro Magno.*

Francesco Sansovino, *Gli Annali Turcheschi overo Vite de' Principi della Casa Othomana*, (Venetia: 1573), p. 151.

I have always retained (.....) that the greatness and power of the Turkish nation deserves much consideration. As a result of seeing their ancient military institution and the order of their civil government, one must conclude – as it is evident – that they are men of valour, and not at all rough [people]. As to the military, I do not see any other people among ours, which has better order, and more reminiscent of the Roman order, than the Turkish one. Considering that they - almost as successors of the aforementioned Romans - are abstinent in war, resistant to fatigue and obedient to their superiors [.....]⁴⁰

The relationship of the Ottomans and therefore of the Turks with Europe are directly influenced by their historical past. To better understand this, one must look within the period when the Ottoman Empire was founded. The zenith of the Islamic civilisation from an intellectual, scientific, artistic and civilisational perspective lies within the 8th and the 11th centuries. According to Bernard Lewis the Muslim law *shariah* was already crystallised in the first 150 years of Islam when a final triumph and a world conquest of Islam was imminent, given that the Islamic armies had conquered well into Europe, Spain, Africa and India and China in the East.⁴¹ From a philosophical point of view, the work of the 11th century Muhammad al-Ghazali *Tahafut al-Falasifa* (The Incoherence of the Philosophers) marks the beginning of the decline of the neo-platonic school in the Islamic world.

The emergence of the Ottoman State from its humble origins on the scene of history at the end of the 13th - beginning of the 14th centuries falls roughly two hundred years after the beginning of this so-called scholastic period of the Islamic world. The period where “the doors of *ijtihād* were closed”, that is, the process of making a legal decision by independent interpretation of the sources of the law, the Qur'an and the *sunnah*. Therefore the Ottoman Empire not only did not participate in the Renaissance and of the later Age of Reason or industrialization, moreover it thought that it could live in an imagined static world, which it perceived along the classical Islamic lines of *Dar al-Islam* and *Dar al-Harb*, in other words

⁴⁰ *Ho sempre tenuto (.....) che la grandezza & la potenza della nation Turchesca, sia degna di molta consideratione, percioche vedēdosi qualsia l'institutione della loro antica militia, et qual l'ordine de governi civili, si de[v]e far giuditio si come si vede per pruova, che siano huomini di valore, & non punto rozzi. Percioche quāto alla militia, io non so veder qual gēte fra la nostra sia meglio regolata & più somigliāte agli ordini de Romani della Turchesca, attēto che eſſi, quasi come successori de predetti Romani, sono astinenti nelle guerre, sofferēti nelle fatiche, obediēti a lor capi (.....)* Francesco Sansovino, op. cit., foreword.

⁴¹ Bernard Lewis, *The Muslim Discovery of Europe*, (New York: W.W. Norton & Company, 1982), pp.61-62.

the House of Islam and the House of War. The aforementioned worldview affected the Ottoman view of the world in a self-perception of superiority vis-à-vis Europe, until the military and political failures of the later 17th century and the beginning of the end marked by 1699 Carlowitz and 1718 Požarevac (Passarowitz) treaties.

Italian Renaissance and the Turks

Some of the first examples of image creators in Europe about the Turks were the Byzantine expatriates who fled from Anatolia and took refuge in Italy and especially in Venice. Theodoro Spandugino was one of these expatriates of Cantacuzine origin, whose great-grandfather had served the last Byzantine Emperor Constantine Paleologos. He wrote one of the first reliable histories of the Ottoman family and their state⁴², tracing their origin rightly back to the Oğuz tribe of the Turks, rather than the myth that the Turks were Scythians according to some, or Teucres, that is inhabitants of Troy, a popular myth believed by many Renaissance writers.

Another important figure pertinent to the crusader idea against the Ottomans is Cardinal Bessarion of Trebisonde (b. 1399-1408? d. 1472). He went to the Council of Ferrara-Florence for the unification of the Eastern and the Western churches, where he was to represent the Byzantine clergy. The reason for the unification was political. Namely, to receive political and military aid against the expanding Ottoman armies from the Catholic world. On April 13-14, 1439 the *Oratio dogmatica pro unione* was read by Bessarion, which proclaimed the short-lived union of the Roman and the Byzantine Churches. However, the union never received ratification by the Synod in Constantinople.

⁴² The most reliably annotated edition of the work is by Donald M. Nicol, *Theodore Spandoune: On the Origin of the Ottoman Emperors*, (Cambridge: Cambridge University Press, 1997.) Nicol's book is translated from the edition of C.N. Sathas, *Documents inédits relatifs à l'histoire de la Grèce au moyen âge, IX (Paris, 1890)*, pp. 133-261: *Theodoro Spandugino, Patrio Constantinopolitano, De la origine deli Imperatori Ottomani, ordini de la corte, forma del guerreggiare loro, rito, et costumi de la natione*. Another smaller undated version in manuscript form is in Biblioteca Apostolica Vaticana: Theodoro Spandugino, *Relatione di Theodoro Spandugino patrio costantinopolitano. Ordine de la origine de principi de Turchi et della corte e costumi loro et della natione*. (Città del Vaticano: Biblioteca Apostolica Vaticana: Barb. Lat. 5342).

Perhaps Bessarion's most important work was his letter in the nature of an invitation to war against the Turks, which he wrote to another clergyman bearing the same name, Bessarion the monk, upon the occasion of the conquest of Negroponte (Eubea) in Greece by the Turks in 1470.⁴³ He was proposing in his letter a strategy which became a model that was to be proposed in the following two centuries by the propagators of crusades against the Turks until 1683, in a lineage of political strategists, most of whom were high-ranking men of the Papacy, starting with Bessarion in the 1470s, to be followed by Lazzaro Soranzo in 1598⁴⁴, by Marcello Marchesi⁴⁵ in the following years, by Angelo Petricca da Sonnino⁴⁶ in 1640 and by Friar Paul de Lagny⁴⁷ in 1679, on the eve of the second siege of Vienna. Bessarion wrote in 1470: "Let us not wait that the Turk attacks Italy. Believe me that he looks and aspires to this, and is mobilising and working to this end, with all [his] forces and industry. I will say it, and I will say it explicitly 'O god, what a grief', he will fulfil his dream"⁴⁸ This strategy consisted of the necessity of attacking the Ottomans with an all-Christian, or at least with an all-Italian

⁴³ The copy of his letter to the monk Bessarion that the present author studied is included in the book of Scipione Ammirato, *Orazioni del Signor Scipione Ammirato a diversi principi intorno ai preparamenti che s'avrebbero a farsi contra la potenza del Turco. Aggiuntioni nel fine le lettere & orazioni di Monsignor Bessarione Cardinal Niceno scritte a Principi d'Italia*, (Firenze: Per Filippo Giunti, 1598.) (Biblioteca Apostolica Vaticana: Ferraioli. IV. 1794). It must be presumed that there are various copies of the letters that he wrote to Bessarion the monk and the orations dedicated to the rulers of Italy to promote a crusade against the Turks. They were written originally either in Latin or in Greek, since there are minor variations in the Italian text, which might indicate a translation into Italian from another language.

⁴⁴ Soranzo, Lazaro, *L'Othomanno*, Vittorio Baldini-Stampatore Camerale, Ferrara: Vittorio Baldini, Stampatore Camerale, 1598.

⁴⁵ Monsignor Marcello Marchesi, Five Treatises on "The war against the Turk". (17th century): 1) *Alla Santità di nostro Signore Papa Paolo Quinto Beatissimo Padre*, 2) *Alla Maestà del Re Catholico Filippo III. Sacra Catholica Maestà*, 3) *All'Illustrissimo et Eccellentissimo Signore Duca di Lerma*, 4) *Alla Maestà del Re d'Ungheria Mathia II. Sacra Maestà*, 5) *Del detto quinto trattato proemio, divisione, et ordine*, (Città del Vaticano: Biblioteca Apostolica Vaticana: Barb. Lat. 5366.)

⁴⁶ Angelo Petricca Da Sonnino, *Trattato del modo facile d'espugnare il Turco, e discacciarlo dalli molti Regni che possiede in Europa. Composto dal padre Maestro Angelo Petricca da Sonnino Min: Conven: già Vicario Patriarcale di Constantinopoli, Commissario gn̄le in Oriente, e Prefetto de Missionarij di Valachia, et Moldavia. Dedicated to Cardinal Antonio Barberino. 10 Maggio 1640.*, (Città del Vaticano: Biblioteca Apostolica Vaticana: Barb. lat. 5151.)

⁴⁷ Da Lagni, Fra Paolo, *Memoriale di frà Paolo da Lagni cappuccino al pontefice Innocenzo XI nel quale si dimostra la necessità de' Principi Cristiani di prevenire il Turco col dichiarargli la guerra*, 1679, (Città del Vaticano: Biblioteca Apostolica Vaticana: Vat. lat. 6926)

⁴⁸ Scipione Ammirato, op. cit., p.3.

alliance, without waiting for their attack first, to defeat the Ottomans once for all. The justification for such a strategy was the supposition that whenever the Ottomans attacked first, they won. In other words, the proposal was to convert the military confrontation with the Turks from a defensive into an offensive war, a strategy which was to be proposed later on by Bessarion's aforementioned successors. However, Bessarion himself is conscious of the fact that the disunity among the Italian rulers is what prevents them from making a decisive attack: “Some say ‘what do we have to do with the Greeks or the Bulgarians or with the Dalmatians, nor with the Hungarians. Let them go to hell, what is it to us? We are fine and let the others lose (.....) It is the job of the Venetians. It serves them right. It would be better, if they were afflicted by more harms’”⁴⁹ Bessarion was also one of the first men of Renaissance in a long and established tradition of Italian humanists within the political literature, to identify the ancient Greeks and the Romans with the Renaissance idea of “civilisation” and Christendom, and to identify the Turks with the enemies of the ancient Greeks, that is, with the Persians.

Two years after the fall of Eubea a crusade was planned under Pope Sixtus IV in 1472. In the crusade which was arranged by Pope Sixtus IV in 1472 as the first action that he undertook after becoming the pope a year before, Bessarion was sent to France as the legate to convince the king of an anti-Turkish crusade. The whole campaign was a fiasco and it “achieved little beyond the bringing back to Rome of twenty-five Turkish prisoners, who were paraded in triumph through the streets of the city.”⁵⁰

The following years mark the incursion of the Ottoman raider armies into the territories of the Venetian Republic in the North-Eastern region of Italy Friuli. From 1468 onwards, the Ottoman armies started beating the north-eastern territories of Italy with their incursions, culminating in the 1478 incursion where the Ottoman armies reached river Isonzo – very close to the city Venice - and terrified the people as well as the Venetian government.⁵¹ The following year the Venetians yielded, the 1479 peace treaty was signed between the

⁴⁹ Scipione Ammirato, op. cit., pp.4-5.

⁵⁰ voice “Pope Sixtus IV”, *The Catholic Encyclopedia*, [www.newadvent.org/cathen/14032b.htm.]

⁵¹ *Nuovo Archivio Veneto. Pubblicazione periodica della R. Deputazione Veneta di Storia Patria*, tomo V, (Venezia: Fratelli Visentini, 1893.)

Venetians and the Ottomans, the Venetians having to pay some 10.000 *ducats* to the Ottomans as well as handing over the islands of Scutari, Croia, Negroponte, Lemnos and Maina in the eastern Mediterranean. This was a fact which affected even politics among the Italian states, where Venice embarked upon a new conquest of the *terra-ferma*, having lost its substantial number of trade colonies in the Eastern Mediterranean to the Ottomans.

Another important milestone in the creation of the Turkish image was the fall of the city of Otranto to the Ottomans the following year in 1480. The city which was - as the rest of southern Italy –Spanish Aragon territory, witnessed according to the contemporary sources the slaughter of some 800 soldiers and civilians on the Minerva hill near the city, which is still remembered and commemorated in Otranto today as a symbol of martyrdom against the infidel Turks.⁵²

It is important to note that the image that the Turk enjoyed in Italy throughout the Renaissance as well as in the following sixteenth and seventeenth centuries differed especially in Venice and the other Italian republics from the Pontifical State and southern Italy. Venice was the major political and commercial interactor with the Ottomans, as opposed to Rome, which was the head of Catholic Christendom and had been the head of European Christendom until Reformation. While most of the time Venice preferred to keep peaceful co-existence with the Ottomans, being careful not to irritate them, the Roman Church preferred the crusader rhetoric at every possible occasion.

One of the most important Popes of his age in his anti-Turkish crusade plans was Pope Pius II (19 August 1458-15 August 1464), a contemporary of Cardinal Bessarion. He is also the author of the famous *Epistula ad Mahumetem* (Letter to Mohammed), inviting Mehmed II, the conqueror of second Rome, to convert to Christianity and to rule the world together with the ruler of Rome proper. Pius' letter was never sent to Mehmed, however, it remained a classic of the political rhetoric in the 15th century. Nonetheless, many other works of Pius II reached large audiences of his time as well as his posterity such as *La Discritione de l'Asia et Europa*, composed sometime between the fall of Constantinople in 1453 and the fall of Trebisond in 1461. In his work Pius says the following about the Turks:

Of the origin, descent, life, dress and customs of the Turks

⁵² Cosimo Damiano Fonseca (ed), *Otranto 1480. Atti del convegno internazionale di studio promosso in occasione del V. centenario della caduta di Otranto ad opera dei Turchi. (Otranto, 19-23 maggio 1980)*, Volumes 1 & 2, (Lecce: Galatina Congedo Editore, 1986).

I warn many at our age - not writers or poets - but rather historians who are still involved with the error of thinking the Turks to be the Teucres. I believe, therefore, that they presume [this], for the Turks possess Troy, which was the habitation of the Teucres, however, those [Teucres] traced their origin back to Crete and Italy. The Turkish people are Schythic⁵³ and barbarian: [.....] The Turks [.....] had their fatherland beyond the Pyrenean Mountains [sic!] on the Nordic Ocean. They are cruel and ignoble people, and being ardent in every manner of luxury, they eat those things that others would abhor, such as the meat of wild animals, wolves and vultures, and neither would they abstain from the foetuses of the immature parts of the body.⁵⁴

Such tones were engraved in the collective memory of the rulers and of the intellectuals of the time, and was later on transformed by the Renaissance culture into archetypes of the “civilised world” as opposed to the “barbarians”: the civilised world as represented by Athens and Greece – the barbarians as represented by the Persians, transformed now into Italy as opposed to the barbarian Turks.⁵⁵

⁵³ The word scytico (“scitico” in contemporary spelling) or Scyta (scita) apart from denoting the ancient people of Asia, the Scythians (of Iranian stock), was also synonymous with “barbarian”. See G. Alessio and C. Battisti, *Dizionario Etimologico Italiano*, Vol. V, (Firenze: Barbèra Editore, 1975), pp. 3403-3404.

⁵⁴ *De la origine de Turchi, di sua discendenza, de'l vivere, vestire, e de costumi suoi. Io veggio molti ne l'età nostra nõ pure Autori, ò Poeti, ma Historici anchora a essere inuolti in questo errore, che li Turchi sieno detti da'l nome de Teucuri. Credo che di quindi si muovano, perche li Turchi posseggono Troia, che già fù habitatione Teucuri, ma quelli trassero sua origine di Creta e d'Italia. La gête de Turchi è scytica e Barbara: de la cui origine, e progresso, bêche paia esser fuori di proponimêto, nõdimeno io nõ istimo essere in tutto alieno, hora che ne tēpi nostri questa gente ha pigliato cotanto d'accrescimêto, che tenêdo l'Asia, e la Grecia hà ispavêtato Latini, e Christiani. Questa narratiõe manifesterà anchora le cose de la Thracia, di cui è principiato il nostro ragionare. Turchi, come dice il Philosopho Ethico, hebbero li paterni seggi oltra i mōti Pyrenei à l'oceano settêtrionale, gête crudele, ignominiosa, et in tutte maniere di lussuria ardête, mǎgia quelle cose, che altri abhorriscono, come carne di giumēti, de lupi, d'avoltoi, ne astiensi da le scōciature de parti immaturi.*

Pio II. (Enea Silvio Piccolomini), *La Discritione de l'Asia et Europa di Papa Pio II*, (Vinegia: Appresso Vincenzo Vaugris a 'l segno d'Erasimo, 1544), pp. 187 V-188 R. The *Discritione de l'Asia et Europa di Papa Pio II*, which was published in Venice in 1544, is most probably the unfinished work of Pius II on *the description of the world known in his times*, See R. Aubenas and R. Ricard, *Storia della chiesa dalle origini fino ai giorni nostri. XV La Chiesa e il Rinascimento.*, (Torino: Editrice S. A. I. E., 1963), p. 69. It must have been written sometime between 1453 and 1461. In his book there is the narrative of the conquest of Constantinople, but one understands that Trebisond had not yet fallen (1461).

⁵⁵ Francesco Tateo, “L’Ideologia umanistica e il simbolo ‘immane’ di Otranto” in *Otranto 1480. Atti del convegno internazionale di studio promosso in occasione del V. centenario della caduta di Otranto ad opera dei Turchi. (Otranto, 19-23 maggio 1980)*, Cosimo Damiano Fonseca, ed, Volume 2, (Lecce: Galatina Congedo Editore, 1986.)

The naval defeat at Lepanto (Návpaktos) in 1571 is one of the milestones together with the fall of Constantinople and the second siege of Vienna that affected the image of the Turk in Europe. The battle of Lepanto changed the thereto-invincible image of the Turk in Europe. The crusader alliance under Don John of Austria, with the participation of Venice, Spain and Genoa defeated the Ottoman fleet and put an end to the Ottoman naval supremacy in the Eastern Mediterranean. However, the Ottoman fleet revived after a short time, whereas the land forces had already remained unaffected. Ironically enough, Uluç Ali Reis, known as Occhiali in Italy, was a Calabrian convert, who showed excellent resistance against the Genoese fleet at Lepanto. His battalion was the only one to remain intact in the Ottoman fleet.⁵⁶

17th Century and the Later Crusades

These later crusader ideas of the 17th century organised by the Holy See against the Ottomans, during the Thirty Years War and after the Westphalian settlement, the projects or rather exhortations to wage war against the Turks are illustrated in the present paper with the testimony of two Vatican manuscripts. The following two manuscripts have their authors as two prominent, yet little known, members of the Holy See. Namely: Monignor Marcello Marchesi and Angelo Petricca da Sonnino. The importance of these men - together with a later manuscript of a certain Friar Paolo da Lagni (Paul de Lagny, originally a French Capuchin friar) presented to Pope Innocent XI in 1679⁵⁷ - lies in the fact that, starting with Marchesi, they are the papal authors of a series of “bellicose exhortations” in the 17th century, which inspired the Holy See to undertake – and not only to undertake but also to finance as in

⁵⁶ Lucetta Scaraffia, *Rinnegati. Per una Storia dell'Identità Occidentale*, (Roma-Bari: Laterza, 1993), p. VIII.

⁵⁷ Fra Paolo Da Lagni, *Memoriale di frà Paolo da Lagni cappuccino al pontefice Innocenzo XI nel quale si dimostra la necessità de' Principi Cristiani di prevenire il Turco col dichiarargli la guerra*, 1679, (Città del Vaticano: Biblioteca Apostolica Vaticana: Vat. lat. 6926)

the case of Poland⁵⁸ – a defence of Christendom against the Turks, which culminated in the defence of Vienna in 1683.

The first manuscript from the Vatican library, belongs to Marcello Marchesi's first letter in his bellicose exhortation to Pope Paul V. Marchesi was born in Varzi, a province of the northern Italian city of Pavia. He was the bishop of Senj in Croatia and held the office of "scribe of the archive of Curia Romana". He was sacerdotal doctor in *utroque jure* (in both civil and canonical law) and that he was the "prothonotary apostolic"⁵⁹ and apostolic secretary and that he died on 1 August 1613.⁶⁰ As it is concluded from the second letter in the manuscript written by Marchesi to the king of Spain, Philip III, that Marchesi was present at the battles of Keresztes (Kerestis) in 1596 and at that of Kanizsa (Canisia) in Hungary in 1601. In his letter to Pope Paul V, Marchesi writes many particular details about these battles, including some very interesting comments on the military failure of the European states against the Ottomans, which claimed that the Christian states had been incapable of producing alternative methods of fighting the Turks, in front of the Ottoman armies' profoundly different military strategies. In fact, Marchesi also happens to be the author of another treatise

⁵⁸ See Gaetano Platania, *Venimus, Vidimus et Deus vicit. Dai Sobieski ai Wettin. La diplomazia pontificia nella Polonia di fine seicento*, (Cosenza: Edizioni Periferia, 1992.); Platania, "Innocent XI Odescalchi et l'esprit de 'croisade'" in *XVIIe Siècle. La Reconquête Catholique en Europe Centrale*, (n.p., Société d'Étude du XVIIe Siècle, Avril-Juin 1998.); Platania, "Diplomazia e guerra turca nel XVII secolo. La politica diplomatica polacca e la 'lunga guerra turca' (1673-1683)" in *I Turchi, il Mediterraneo e l'Europa*, ed. Giovanna Motta, (Milano: Franco Angeli s.r.l., 1998.); Platania, "Santa Sede e sussidi per la guerra contro il turco nella seconda metà del XVII secolo" in *Il Buon Senso o la Ragione. L'Università degli Studi della Tuscia*, (Viterbo: Sette Città, 1997.)

⁵⁹ Prothonotary apostolic is "a member of the highest college of prelates in the Roman Curia, and also of the honorary prelates on whom the Pope has conferred this title and its special privileges. In later antiquity there were in Rome seven regional notaries, who, on the further development of the papal administration and the accompanying increase of the notaries, remained the supreme palace notaries of the papal chancery (*notarii apostolici* or *protonotarii*). In the Middle Ages, the prothonotaries were very high papal officials, and were often raised directly from this office to the cardinalate. Sixtus V (1585-90) increased their number to twelve. Their importance gradually diminished, and at the time of the French Revolution the office had almost entirely disappeared. On 8 February, 1838, Gregory XVI re-established the college of real prothonotaries with seven members called "protonotarii de numero participantium", because they shared in the revenues." *The Catholic Encyclopedia*, "prothonotary apostolic" [<http://www.newadvent.org/cathen/12503a.htm>]

⁶⁰ C. Eubel, ed., *Hierarchia Catholica Medii et Recentioris Aevi*, vol. IV, (Regensburg: Sumptibus et Typis Librariae Regensbergianae Monasterii: 1935), p.309.

on military art and tactics on how to defeat the Turks, which is also preserved in the Vatican library.⁶¹

Marchesi is totally dissatisfied with the European nobility almost in a contemptuous manner. According to him, the nobility is lost in the pleasures of court life, paying no attention to the real concerns such as the military. Furthermore, he thinks “no army has much discipline – if any at all – and has little modesty, sobriety and obedience, and little tolerance of fatigue and discomfort, as well as, little hope of rewards, is to be seen.”⁶² Compared to Angelo Petricca da Sonnino – the author of the second manuscript - Marchesi emphasises much more the cultural and the religious aspects of the failure against the Turks. Although both Marchesi and Petricca represent the point of view of the Catholic Church, Petricca’s manuscript should be read within the context of military and political rhetoric on the “Turkish question”. Although Marchesi is also utterly concerned with the military aspects, as he himself was on the battle-field in the war of Hungary, the letter written to Pope Paul V presents the reader with a self-portrait of Christendom as perceived by a leading member of the Catholic Church of the early seventeenth century, where religion alone was no longer the only factor to determine the politics of the day, in a period of declining importance of the Papacy as a result of religious fragmentation in Europe. It is precisely in this period that the Catholic Church seized the opportunity of the old rhetoric of the crusade or a “just war” against the infidel Turks, in a way, to direct the attention away from the ongoing religious fragmentation on the eve of the Thirty Years War.

Marchesi starts out by refuting the point of view that Christianity as a religion is responsible for the lack of success in combating the Turks. His polemic about Luther’s position, as follows, reflects not only the acceptance of the Catholic Church of the legitimacy of a “just war” against the Turks, but it also reflects the Catholic antipathy towards the Protestants within a spirit of Counter-Reformation. In fact, from the very beginnings of the confrontation with the newly arising universal-religion Islam, as well as the Reformation question, the combat against the “infidels” together with the “heretics”, was not only considered equally legitimate from a theological point of view, but it also was institutionalised under the concept of “just war”.

⁶¹ Marcello Marchesi, *Dell’arte del combattere specialmente contra i Turchi*. (Biblioteca Apostolica Vaticana, Bar. Lat.)

⁶² Marcello Marchesi, *Alla Santità di nostro Signore Papa Paolo Quinto Beatissimo Padre*, (Biblioteca Apostolica Vaticana: Barb. Lat. 5366.), 2 V.

In his dispute against Luther, he further says:

and that shameless Luther had to be ashamed, as later on he was, of having let himself indulge too much into hatred of the Pope, that he desired to see the whole of Christianity go as soon as possible under the Turk, to be able to see the extinction of the name of the Pope. Preaching, therefore, not to resist the Turk, in order not to oppose divine castigation, as if we did not have to find remedies in the case of plague, famine and other public castigation.....⁶³

The aristocrats are also pictured as licentious and indulgent people by Marchesi. As a result, their negligence of military matters results in Europe being plagued by the Turks. The author sees the jurists and the intellectuals with equal contempt also, and sees them as an obstacle in gaining victory over the Turks. For they are also responsible in engaging excessively in intellectual debates, which are nothing but a loss of time in intellectual vanity.

On the contrary, Marchesi gives a diametrically opposite perception of the Ottoman Empire:

Those who went [to Turkey] say things to be the contrary among the Turks. Since they have a sole religion, a sole prince and a sole government, and since there are few celibates among them and more so due to polygamy, do they abound in number of people. Neither do they have artists or doers of superabundantly useless things, nor do they care excessively about the study of industries and vain things or about pomp or eating and drinking. They do not have scholars of letters or advocates or similar professors. Even if they have, debates among them are very few and short. However, they dedicate themselves universally to the art of war and they engage their time and money in it.⁶⁴

⁶³ *ancorche sfacciatissimo Luthero, come pur poi si vergognò di lasciarsi tanto trasportare dall'odio contra il Papa, che desiderasse di veder più presto tutta la Christianità andar sotto al Turco, che non veder estinto il nome dil Papa, predicando perciò non doversi resistere al Turco, per non opporsi al divino flagillo; quasi che contra la peste, contra la fame, et altri publici flagilli non habbiamo da cercare il rimedij.* Marcello Marchesi, op. cit., 6 R.

⁶⁴ *Andando, dicono, fra Turchi le cose al contrario. Però che hanno una sola religione, un solo Prencipe, et una sola forma di governo, et per esser tra loro pochi celibi, et più per la poligamia abondano di gente, ne hanno tanti artisti, et operaij di cose inutili, et soverchie. Ne mettono tanta cura, ne tanto studio nille fabriche, nilla supellettile, nille pompe, nil mangiare et bere. Ne hanno studiosi di lettere, ne Causidici, ne professori simili. Onde sono tra loro pochissime liti e brevissime.*

This idealised vision of the Ottoman Empire as a great monolithic “war-machine” was extremely common among the Italians starting from the Renaissance onwards.

The second representative of pontifical policies from the seventeenth century vis-à-vis the Turks is Angelo Petricca da Sonnino. As to information that one has on the figure of Angelo Petricca da Sonnino, it comes mainly from the office that he held as “vicar apostolic” in Istanbul, that is, the representative of Propaganda Fide in the Ottoman Empire. *Congregazione de Propaganda Fide*, that is, “The Congregation for the Propagation of Faith”, was the institution of the Pontificate to bring all the Catholic missions of the world under the centralised authority of Rome. Petricca da Sonnino, who belonged to the Franciscan order -- one of the most influential orders in the Ottoman Empire --, stayed in Istanbul between 1636 and 1639. In 1639, Petricca da Sonnino “claimed that [sultan] Murad IV [1612-1640] had lost control over the armed forces and that the opportunity was open for a united Christian Europe to push the Turks back into Asia”.⁶⁵ These memoirs probably refer to the collection of the relazioni, written during his stay in Istanbul. Most probably, the relazioni were formed into the present treatise, parts of which appear below, and which he presented to Cardinal Antonio Barberino⁶⁶ – a most important patron of the idea of crusade himself - a year later, in 1640. The treatise dedicated to Cardinal Antonio Barberino is entitled: *Trattato del modo facile d’espugnare il Turco, e discacciarlo dalli molti Regni che possiede in Europa* (Treatise on the easy way of defeating the Turk, and of expelling him from many kingdoms that he possesses in Europe), dated 10th May 1640.⁶⁷

Ma universalmente si danno alla militia, et in questa impiegano il tempo, et le spese. Marcello Marchesi, op. cit., 3R-3V.

⁶⁵ Frazee, op. cit., p.97. The memoir mentioned is: G. B. Cervellini, ed., ‘Relazioni da Costantinopoli del Vicario Patriarcale Angelo Petricca, 1636-39’, *Bessarione*, XXVIII (1912).

⁶⁶ Cardinal Antonio Barberino belonged to the influential Barberini Family in Rome, who had himself as a youth written a treatise of war against the Turks.

⁶⁷ Angelo Petricca da Sonnino, *Trattato del modo facile d’espugnare il Turco, e discacciarlo dalli molti Regni che possiede in Europa. Composto dal padre Maestro Angelo Petricca da Sonnino Min: Conven: già Vicario Patriarcale di Constantinopoli, Commissario gn̄le in Oriente, e Prefetto de Missionarij di Valacchia, et Moldavia. Dedicated to Cardinal Antonio Barberino. 10 Maggio 1640.*, (Città del Vaticano: Biblioteca Apostolica Vaticana: Barb. lat. 5151.)

He bases his treatise on four main arguments: The first point is the fact that the Ottomans had demolished most of the castles in the places that they conquered, therefore he says that the Christian army would have a great advantage in not besieging and trying to conquer castles of the Turks. In a way he presents an almost surrealistic picture that the way to Istanbul was open to a marching Christian army without much military resistance from the Ottoman side.

The second point that Petricca strongly emphasises is the presence of the Christian peoples within the Ottoman Empire. Evidently, Petricca sees the Christian peoples of the Ottoman Empire as a potential ally, on whom one may count. For as he elaborates, “the fathers would join up with the converted sons serving in the Turkish army”, once a war starts between the Christians and Ottomans⁶⁸.

The third point is the consolidation of the Christian presence once the Ottoman lands are conquered. Petricca puts forward his third point, in suggesting a re-edification of castles in the re-conquered lands from the Turks, for the purpose of consolidation of the conquest. He suggests that the Christians of the conquered lands should not be harmed, and the people be treated as brothers, unlike the past examples of the Latin conquests of Byzantine lands as in the Fourth Crusade in 1204 where the Latin army conquered and sacked Constantinople, which was one of the main events contributing to the definite antagonism between Byzantium and the West, making the Constantinopolitans say: “we prefer to see Turkish turbans in the city, rather than seeing Latin hats!”.

The fourth and perhaps the most crucial point of the treatise is Petricca’s open invitation to all the Christian rulers of Europe to go to war against the Turks.

Considering these ideas contained in Petricca’s work, having examined the realistic, as well as the unrealistic parts, one is left with two conclusions: either that Petricca was too ignorant of the strategic and military facts concerning the Ottoman Empire as well as over-optimistic about the political ones; or that the whole treatise must be considered in another light; namely, that of the political milieu in which the Holy See found itself towards the mid-seventeenth century, and in the midst of the Thirty Years War, after which almost half of Europe was lost to the Protestants.

⁶⁸ Da Sonnino, *op. cit.*, 5V.

However, Petricca's intention during the religious wars, was precisely a political one as well as a military one, which was to divert the attention from the ongoing war in Europe to the Ottomans, trying to create a completely different war front. This would have been possible only by giving a false image of the Ottoman reality. This would have served triple-function: ending enmities between the Christians; defeating and conquering Ottoman lands, hence its riches; and finally reasserting the unifying and supreme ancient role of the Mother Church, in an era when Europe of the modern times was drawing itself away towards another political system, which did not care in inter-European relations primarily about religious unity, if it did not suit its interest. Although this was the case in the relations among Christian states, when it came to deal with the non-European Ottomans, unity under Christendom against the common enemy still mattered in the political rhetoric.

As far as Venice was concerned, she mainly tried to perpetuate trade relations with the Ottomans. As a general rule, when the balance showed that war brought more profit than trade, she did not hesitate to take part in war. In such cases she presented herself as the most ardent propagator of war, as it was on the occasion of the naval battle of Lepanto (Návpaktos) in 1571. However, the balance usually indicated for Venice a peaceful co-existence with the Ottomans, as trade and war usually do not go together. In fact, it was the Venetian ambassador to Rome, Paolo Paruta, who, in 1594, opposed Clement VIII (1592-1605), who wanted to wage war against the Ottomans, taking advantage of the supposed weakness of the new sultan Murad III compared to his ancestors and the weakening effects of the long Turco-Persian war (1578-1590)⁶⁹.

The Age of Enlightenment

It was only after 1683 that it became evident to the Europeans that the Turks had neither the willingness nor the military capacity of undertaking a conquest of the whole of Europe anymore. This not only prepared the ground for the more favourable romantic image

⁶⁹ Giovanni Pillinini, "Un discorso inedito di Paolo Paruta" in *Archivio Veneto*, serV,LXXIV, (Venezia: 1964).

of the Turk, but it also created a tangible change in the image that the Ottomans enjoyed in Europe. The “Turk” in the Age of Enlightenment continued to be the antithesis of the European civilisation. It is not a coincidence that orientalism in the modern sense was born and it became a part of the European perception of the Orient in this period. In fact, the Ottoman question never became an issue of a “total crusade of Christendom” after the beginning of the eighteenth century. It returned to the agenda on the eve of World War I in a different political jargon, not under the name “crusade” anymore, but under the rhetoric, “sick man of Europe”. In this period of exhaustion of the fight in the colonies among European powers outside of Europe, the Turkish question once again became the safety valve for relieving tension among European rivalries.

It is on the eve of Enlightenment that Giambattista Donà makes his appearance in the literature on the Ottoman Empire.

Donà was elected as ambassador to Constantinople on 19 May 1680. In 1683, he was called back to Venice for surpassing his authorisation as an ambassador for he was suspected of having made secret agreements with the Ottomans. Later, his innocence was proved. Donà read his *relazione* on his mission in Constantinople in the Venetian senate on 20 August 1684. His *relazione* remains to be the last one until the peace of Carlowitz.⁷⁰ According to Kenneth M. Setton, Donà enjoyed close relations with the Grand Vizier Kara Mustafa Pasha starting from 1682, for it was in the latter’s interest to keep close relations with Venice for his plan to attack the Habsburgs, “bestowing gifts upon Donà”⁷¹, also given that there had been peace between Venice and the Ottomans for more than a decade, which should not have been disturbed on the eve of the second siege of Vienna, which was to come the following year.⁷² Giambattista Donà was neither a man of letters nor a philologist by profession. He admits to have learned some Turkish in Venice before departing for his *bailaggio* in Istanbul; however,

⁷⁰ Nicolò Barozzi and Guglielmo Berchet, *Le Relazioni degli stati europei lette al Senato dagli Ambasciatori Veneziani nel Secolo Decimosettimo. Turchia.*, Volume unico-Parte I., (Venezia: Prem.Stabil. Tip. di P. Naratovich Edit., 1871), p. 7.

⁷¹ Kenneth M. Setton, *Venice*, op. cit., p. 257.

⁷² *ibid.*

neither his linguistic skills nor the availability of his time for undertaking such a work like *Della Letteratura de' Turchi* was adequate. Donà was a diplomat and a politician by profession. He served in Venice as the member (savio) of the Council of Venice, was appointed to the difficult task of ambassador to Istanbul in 1680, was then called back to Venice in 1684 and incarcerated for an alleged conspiracy to have made secret agreements with the Ottomans. Namely, that of having caused Venice to pay too high a sum of money as reparations for the damages caused on the Ottomans in 1682 by the quasi-Venetian subjects of Dalmatia, the Morlacchi. After his innocence was proved, his membership to the council was returned to him, and he died in 1700, at the age of seventy-six.⁷³

It is within this historical context that Donà's book should be read. His inquisitive mind and his work should not be considered as a scholarly work of a man who is an expert on the area, but rather as the author of a pioneer work which attempted to eradicate the negative image of the Turk in Venice and elsewhere as an uncouth man, which prevailed until the 1680s. The preface to his book was written by the dragoman of the Venetian embassy in Istanbul, Gian Rinaldo Carli and Pietro Donà, the son of the author. In the book it is written that G. Donà made Gian Rinaldo Carli do the translations of the material he used for his book. Carli belonged to a noble Dalmatian family from Koper and had stayed for at least fifty years in the Ottoman Empire following the fall of Candia in Crete. Many interpreters of the Italian language who worked in the Ottoman Empire between the sixteenth and the eighteenth centuries were from Dalmatia.

In the preface of *Della Letteratura de' Turchi* Donà's brother says:

the universal, or rather, the erroneous idea was diffused that the Turkish Nation were indeed ignorant of the good and fine letters, incapable of rhetoric, of poetry and were remote from the study of law, medicine, philosophy and mathematics and that it were solely devoted to the use of arms.

Therefore, there not being anyone to take care of researching on the study and the literature of the Turks, [.....] Giovanni Battista Donado, in the conspicuous office of bailo in Constantinople for the Serenissima Republic of Venice, [.....] more than anyone else, was able to grasp secret notices with shrewd diligence from the Turkish Empire

⁷³ Nicolò Barozzi and Guglielmo Berchet, op. cit., p. 292.

Sufficient and evident proof of this comes from a book entitled: *Rudimento della Lingua Turchesca* [Rudiments of Turkish Language] written by the Armenian Signor D. Giovanni Agaup, born in Constantinople, published in Venice in the year 1685, dedicated to you my brother, Signor Andrea, the abbot, for your pious employment at the house of catechumens, where the Turkish language is taught with all the grammatical rules, as they do in the above mentioned City of Constantinople.

It is to be remembered that another Turkish-Italian dictionary was written by a certain Armenian called Giovanni Molino who worked for the French Embassy in Istanbul, which was dedicated to the aforementioned Cardinal Antonio Barberino in 1641.⁷⁴

Details of the books listed in all the disciplines by Donà are beyond the confines of this paper; however, it should suffice to say that the rest of the disciplines mentioned with occasional citations of some translated books are literature, mathematics, poetry, optics, music, medicine, chemistry, astrology, astronomy, philosophy, law, history, geography and prose.⁷⁵ It should be conferred upon him that “Donà and his circle realise at the end of the (seventeenth) century a cultural operation of great scale, suggesting for the first time to the Venetian public opinion a new and an original way of approaching the Turkish civilisation, for the first time studied within its autonomous values, which the West still has to discover.”⁷⁶

As a last example of the Enlightenment image of the Turk, it was yet another Venetian abbot Giambattista Toderini *Letteratura Turchesca*, published in 1787 two years before the French Revolution and the ascension to the throne of Selim III, the reformer. *Letteratura Turchesca* was one of the most comprehensive and authoritative works of turcology of its time, one hundred years after the pioneer work of Donà. In the introduction, Toderini says:

Before entering into the study of Turkish Literature, I should remove a great popular error, still rooted in the minds of many erudite Europeans, who firmly feel and write about Muhammed, that he closed

⁷⁴ Giovanni Molino, *Dittionario della Lingua Italiana, Turchesca*, (Roma: Appresso Antonio Maria Gioiosi, 1641)

⁷⁵ *ibid.*, p. 49-88.

⁷⁶ Preto, Paolo, *Venezia e i Turchi*, (Firenze: G. C. Sansoni Editore, 1975), p. 351.

every way of science with severe precept, fearing that harm would [come] to his doctrine if sciences were cultivated; making ignorance of his people, almost the base, upon which to found the extravagant Muslim religion. However, Muhammed was equally concerned, as it would become clear from his own words of the false prophet: “It is legitimate” he says “for the Muslims to possess all the sciences”. And in another saying of his [he says]: “Seek science, even if it were in China”. The sentence written on the library of the conqueror of Constantinople is famous: “The study of sciences is a divine precept upon the real believers” Therefore, it is clearly seen, how far from the truth is, to think that Muhammed wanted to prohibit his people science and keep them buried in ignorance (.....) The intelligence and the happy climate of the Turks, especially the abundance of the Arabic books, the translations of the Greeks, original and perfect masters of all knowledge, honour and solemn advantages, give the Ottomans the fruits of letters.⁷⁷

The Ottomans and Italy from Campofornio to the 20th Century

From the annexation of Venice together with Dalmatia and Istria to Austria in the Treaty of Campofornio between Napoleon and Austria, until the second half of the 19th century where Italy re-emerges as a European power, it seems that important news about the Ottomans from the Italian sources disappear for sometime until the new Kingdom of Italy (1861–1946) finds itself in the European colonial race hungry for raw materials and new lands in the Mediterranean and Africa just like the newly established German Empire. The Ottoman

⁷⁷ *Prima d'entrare negli studj della Letteratura Turchesca, mi convien rimuovere grandissimo error popolare, radicato ancora nell'animo di molti dotti Europei, i quali sentono fermamente, e scrivono di Maometto, che dall'essere coltivate le scienze, temendo danno alla sua dottrina, con severo precetto chiuse ogni adito allo studio, facendo dell'ignoranza de' suoi quasi la base, su cui fondare la stravagante Religion Musulmana. Ma che altramente pensasse Maometto, assai chiaro si pruova dalle parole medesime del falso profeta: È lecito, egli dice, ai Musulmani possedere tute le scienze: e altro suo detto: Cercate la scienza, se fosse ancor nella Cina ((a) De Fatis Ling. Orient. §. v. p. 37. Viennæ, 1780. Opera dell'erudito Jenisch, miniera ricchissima d'erudizion Orientale). Illustre è la sentenza posta sulla Biblioteca del Sultano conquistatore di Costantinopoli: Lo studio delle scienze è precetto divino ai veri credenti. Quindi apertamente si vede, quanto lontano dalla verità sia il pensar, che Maometto abbia da' suoi voluto sbandire la scienza, e tenerli nell'ignoranza involti, e sepolti. (.....) L'ingegno e il clima felice de' Turchi, la dovizia massimamente d'Arabi libri, le traduzioni de' Greci, originali, e perfetti maestri d'ogni sapere, l'onore e i vantaggi solenni, che fruttano agli Ottomani le lettere(.....) Giambattista Toderini, *Letteratura Turchesca*, (Venezia: Presso Giacomo Storti, 1787), pp.1-3.*

Empire re-enters within the political aspirations of Italy within the famous “Eastern Question”.

Luigi Padoa is another Italian traveller who visited the Ottoman Empire in the first half of the 19th century. His work entitled *Saggio Storico sulla Posizione Morale e Politica dell’Impero Ottomano nel 1842*⁷⁸ (Historical Treatise on the Moral and Political Condition of the Ottoman Empire in 1842) perpetuates the thereto existing prejudices about the Christian Ottoman subjects of the Empire. The prejudice against the Oriental co-religious is clear in Padoa.

Padoa says that the most numerous of the Christian *reaya*, that is, subjects of the sultan are the Greeks. They dwell on commerce and the free professions such as doctors, whom he calls unscientific “half doctors” as well as having a monopoly over the taverns and coffee houses and consumer goods. The rest follows in the usual prejudiced manner on the religion and customs of the Greeks.⁷⁹

The Armenians are portrayed as being less numerous but more influential. They are portrayed as those who have the control over the money, the banks, the customs and all the areas of administration. They are perceived as intriguing, envious and powerful, however their attitude changes according to with whom they interact: with the Turks they are “humble and slimy” whereas with the other subjects they are “rough and insolent”.⁸⁰

Of the Catholic Greeks or rather the Melchites he says that they are quite detestable and that they do not want to be called Greeks. They have a false devotion, egotist beyond measure, vain and stingy are only some of the adjectives used for them. Padoa says they hate the Greeks proper because they do not share the same communion although they adopt their rite and church, that they adore the Turks and their government and that they hate the Franks, meaning the Europeans. For them the regeneration of Greece, meaning the Greek independence recognised in 1832 was an “inconceivable mystification” and a catastrophe,

⁷⁸ Luigi Padoa, *Saggio Storico sulla Posizione Morale e Politica dell’Impero Ottomano nel 1842*, (Modena: Tipografia Vincenzi e Rossi). He is also the author of another work entitled *Dizionario Geografico Universale tratto dalle opere più accreditate e recenti di geografi insigni* published in Naples in 1846.

⁷⁹ Luigi Padoa, op. cit, pp. 50-51.

⁸⁰ Luigi Padoa, op. cit, p. 51

who would prefer to live under Ottoman government in precarious conditions. In short they were infamous.⁸¹

Towards the end of the century it was a Sicilian patriot and writer Vincenzo Errante (b. 17.07.1813, Palermo-d. 29.04.1891, Rome) who wrote about the Ottomans. He had participated in the Sicilian Revolution of Independence against the Bourbons in 1848 that ended up with the overthrow of Bourbon rule with the Italian *Risorgimento*. Vincenzo Errante later on became a senator of the Kingdom of Italy in 1870. Of his political literary works is one that concerns the Ottomans: *Sulle condizioni della Turchia. Discorso del Senatore Vincenzo Errante*⁸² (On the conditions of Turkey. Discourse of the Senator Vincenzo Errante) published in Rome in 1881. In Errante's essay, the "oriental theocracy" jargon was re-elaborated in the 19th century *Risorgimento* fashion this time including anti-papal feelings. Islam, according to Errante was the major cause of the decadence of the Ottoman State. In agreement with the contemporary discourse on Islam, Errante also thought Islam conceptualised a government where the civil and political laws are mixed up with religious dogma. Also the Czar and the Pope did not escape the same criticism. While Errante praised the initial glories of Islam over the pagans of Africa and Asia when it was time to speak over the glories of Islam in Christian Europe, his discourse is diametrically opposite. He said that that the laws of the Ottoman Empire were unorganised, its penal code disproportionate, that divorce allowed in Islam is unacceptable and that the laws of the Qur'an are only fit for primitive And semi barbaric peoples.⁸³ One of the most important reformers of the Empire Mahmud II, the remover of the Janissary corps is portrayed as an unfortunate and cruel man lacking intellectual and creative genius.⁸⁴ In fact these are the years of the modernisation process in the Ottoman Empire which start with the ascension to the throne of Selim III in 1789 who was dethroned by the Janissaries as a reaction to westernisation. Although the author sees the Russians as the most ardent rival of the Ottomans, they do not possess the glorious past and traditions neither of the Latins, the Germans or the Anglo-Saxons. Here

⁸¹ Luigi Padoa, op. cit, pp. 54-55.

⁸² Vincenzo Errante, *Sulle condizioni della Turchia. Discorso del Senatore Vincenzo Errante*, (Roma: Forzani E.C., Tipografi del Senato, 1881).

⁸³ Vincenzo Errante, op. cit, pp. 17-21.

⁸⁴ Vincenzo Errante, op. cit, p.30.

again the idea of non-Europeanness of the Russians is perpetuated. Needless to say, also the Greeks, share their part, by stating that although they are the sons of Plato, Aristotle, Xenophone and other great figures of the past, they are very different from their progenitors. He states that the Ottoman Empire is dying and that there is no chance of regeneration of it despite the modernisation efforts. He also recognises that, the Turks although a minority in the Balkans, count in millions and are the preservers of the old military and commanding virtues of Mehmed the Conqueror. Therefore a war to get rid of the Ottomans in the Balkans would end up being a very long and genocidal one. In fact, Errante was the harbinger of the fore coming Turkish-Italian war of 1911-1912 where the Italians had occupied Libya and the Dodecanese and that of the Balkans Wars between 1912-1913 where the Ottoman Empire lost almost all of its Balkan territories to the new Balkan nations as a result of the death, displacement and migration of millions of Balkan Turks to Anatolia, a fact which not only changed the demography of present day Turkey and the Balkans but contributed also to the further de-stabilisation of the region where World War I erupted.

Following the Italian occupation of Libya and the Dodecanese in 1911-1912, after centuries of bellicose rhetoric of “invading the Turkish Empire and pushing it back to Asia”, the Italians, together with the other occupation armies, the Greeks, the French and the British, set their feet for the first time on Anatolian territory after the fall of the Roman Empire at the beginning of 1919 as a result of the Mudros armistice and remained in parts of south-western and western Turkey until 1922. This occupation was in a certain way, the centuries-old bellicose dreams on the destruction of the Ottomans coming true. Oddly enough, after centuries of anti-Turkish rhetoric of the Popes and later on Italian politicians, one encounters a much better image in the reports on the occupied territories of the Ottomans by the Italians: namely on Libya and southern Anatolia. Perhaps the technical and partially military character of these reports as well as their informative rather than political nature makes them freer of bias. Although there was never any significant military incidence fought between the Turks and the Italians in the Turkish War of Independence which took place between 1919-1922 to liberate Turkey from the occupation of foreign forces, the Turks also took advantage of the rivalries between the Italians on the one hand and the French and the British on the other hand with the Greeks who were actually fighting a proxy war for the British with the aim of *Μεγάλη Ιδέα* (Megali Idea), that is the annexation of Aegean and Black Sea regions of Turkey to the ancient Pan-Greek land. One report dated 1919 from the Italian Army, Supreme Command, Operations Office says the following remark on the Turks under Italian

occupation: “The Turkish people, especially those from the less high classes are very honest. One cannot say the same thing about the Levantines whose ill-faith is well-known”⁸⁵ In fact, from another classified Italian document of the General Commissariat of Emigration dated 1920 one gets a picture that the Italians also played on the aggression caused by the Greek occupation by giving refuge and shelter to many Turks who escaped from the occupying Greek army in the Aegean region. So much so that they said they were at least as desolate as the Turks as a result of the Greek occupation of İzmir.⁸⁶ Later on one understands the real reason behind it. As agreed upon by the Treaty of Sèvres signed on 10th August 1920, Turkey was to be divided up between the Italians, the French, the Greeks and the British with the creation of an Armenian state and possibly that of a Kurdish one in accordance with the Wilsonian principles. However, further Greek expansion into the lands promised to the Italians caused the revival of the historical enmity between the Greeks and the Italians. The Turkish War of Independence successfully fought against the occupying forces and reversed the Sèvres Treaty, the Italians withdrawing from Anatolia in 1922 and the Greek army pushed back out of Turkey in the same year under the leadership of Mustafa Kemal Atatürk, the whole process putting an end to the Ottoman Empire by the proclamation of the Turkish Republic on 29th October 1923.

⁸⁵ R. Esercito Italiano, Comando Supremo, Ufficio Operazioni, *Notizie sull'Anatolia*, Stabilimento Poligrafico per lamministrazione della guerra, p. 19.

⁸⁶ Commisariato Generale dell'Emigrazione, *L'avvenire della nostra emigrazione in Anatolia*, (Roma: Stabilimento Tipografico delle Cartiere Centrali, 1920)

Fig. 1: Partition of Anatolia according to the Treaty of Sèvres

Conclusion

Strikingly enough, many of the models, prejudices and stereotypes held by the Europeans against the Ottomans in the age of Enlightenment, viewing the Empire of the Turks as decadent and “despotic”, are still being applied today to many in the Middle East. The image-formation process which placed the Turks into the role of banner-holders of the alien Islamic culture after the fifteenth century has evolved in our days back into making the Arabs, and this time also the Asiatic Muslims once again the focal point of the main “other”. This shift in target of the perceived “other” as the Middle East and the Asiatic Muslims especially after the post-colonial age was partially due to the collapse of the Ottoman Empire and the new orientation of the new Turkish Republic as a secular state.

BIBLIOGRAFYA

VESİKALAR:

Alberi, Eugenio, ed., *Relazioni degli Ambasciatori Veneti al Senato*, Serie III, Volume I-III, Firenze: Tipografia e Calcografia all'Insegna di Clio, 1840, 1844, 1855.

Ammirato, Scipione, *Orazioni del Signor Scipione Ammirato a diversi principi intorno ai preparimenti che s'avrebbero a farsi contra la potenza del Turco. Aggiuntioni nel fine le lettere & orazioni di Monsignor Bessarione Cardinal Niceno scritte a Principi d'Italia*, Firenze: Per Filippo Giunti, 1598. (Città del Vaticano: Biblioteca Apostolica Vaticana: Ferraioli. IV. 1794).

Angiolello, Giovan Maria, *Viaggio di Negroponte (1468)*, ed. Cristina Bazzolo, Vicenza: Neri Pozza Editore, 1982.

Arcivescovo di Rosano, *Littera del Reverendissimo Arcivescovo di Rosano, noncio di Nostro S. Papa Clemente VII, appresso al Sereniss. Ferdinando Re de Ungaria e Boemia. Sopra il successo della obsidione e oppugnatione di Vienna dal Gran Turco, Ex Moravia: XVI Novemb., 1529.* (Biblioteca Apostolica Vaticana, Miscellanea)

Barozzi, Nicolò and Berchet, Guglielmo, *Le Relazioni degli stati europei lette al Senato dagli Ambasciatori Veneziani nel Secolo Decimosettimo. Turchia.* Volume unico-Parte I., Venezia: Prem.Stabil. Tip. Di P. Naratovich Edit., 1871

Bassano, M. Luigi da Zara, *I Costumi et i Modi Particolari de la Vita de' Turchi*, Roma: n.p., 1545, fac-simile edition by Franz Babinger, Monaco di Baviera: Casa Editrice Max Hueber, 1963.

Bernardo, Lorenzo, "Viaggio a Costantinopoli di Sier Lorenzo Bernardo per l'arresto del bailo Sier Girolamo Lippomano Cav. 1591 aprile", in *Nuovo Archivio Veneto*, Venezia: R. Deputazione veneta sopra gli studi di storia patria, 1886.

Botero, Giovanni, *Relationi Universali*, Venetia: Per li Bertani, 1671.

Botero, Giovanni, *Discorso della lega contro il Turco del Sig. Gio. Botero, Abbate di San Michele della Chiesa*, Viterbo: Appresso Girolamo Discepolo, 1614.

Businello, Pietro, *Lettere informative delle cose de Turchi riguardo alla religione et al governo civile, militare, politico, et economico. Scritto dal Sig. Pietro Businello segretario del Senato Veneto*, (Biblioteca Universitaria di Padova, manoscritti.)

Da Lagni, Fra Paolo, *Memoriale di frà Paolo da Lagni cappuccino al pontefice Innocenzo XI nel quale si dimostra la necessità de' Principi Cristiani di prevenire il Turco col dichiarargli la guerra*, 1679, (Città del Vaticano: Biblioteca Apostolica Vaticana: Vat. lat. 6926)

Da Sonnino, Angelo Petricca, *Trattato del modo facile d'espugnare il Turco, e discacciarlo dalli molti Regni che possiede in Europa. Composto dal padre Maestro Angelo Petricca da Sonnino Min: Conven: già Vicario Patriarcale di Constantinopoli, Commissario gn̄le in Oriente, e Prefetto de Missionarij di Valacchia, et Moldavia. Dedicated to Cardinal Antonio Barberino. 10 Maggio 1640.*, (Città del Vaticano: Biblioteca Apostolica Vaticana: Barb. lat. 5151.)

Della Valle, Pietro, *Viaggi di Pietro della Valle, Il Pellegrino, Parte Prima: Turchia*, Roma: Apresso Iacomo Dragonelli, 1662.

Distinta Relatione delle Suntuose Feste Celebrate nell'Alma Citta' di Roma Per la Vittoria dell'Armi Cristiane Collegate Conro il Turco. 25 Settembre 1683, Roma et in Milano: 1683.

Donado, Giovanni Battista, *Della Letteratura de' Turchi*, Venetia: Per Andrea Poletti, 1688.

Fulin, R., ed., "Itinerario di Pietro Zen . Stato orator al Serenissimo Signor Turcho, fatto per jo Marin Sanuto in sumario", in *Archivio Veneto*, Venezia: Tipografia del commercio di Marco Visentini, 1881.

Gigli, Giovanni Battista, Manuscript of Giovanni Battista Gigli entitled: "*Il Maomettano di Gio. Batta Gigli. Alla Santità dil Sig^{re} Papa Paolo Quinto Romano. Origine della Turchia et Costantinopoli, ordini et leggi Mahomettani.*" Roma: 1613., (Città del Vaticano: Biblioteca Apostolica Vaticana: Barb. lat. 4781.)

Gondola, Francesco, "Letter of Francesco Gondola written in Rome on 1st of December 1574 to the Pope in the form of a report on the Ottoman Court", (Biblioteca Apostolica Vaticana: Buoncompagni Ludovisi f.25.)

Housley, Norman, ed., *Documents on the later crusades 1274-1580*, London: 1996.

"Letter dated 167., from the Ottoman Grand Visir to Alvise Molin, extraordinary ambassador to the Sublime Porte, and its translation into Italian by the dragoman Grillo", (Manoscritti turchi, Biblioteca Universitaria di Padova).

"Letter dated 16th July 1705 from Doge Alvise Mocenigo to extraordinary ambassador Morandi on occasion of Ahmet III's ascendance to the throne", (Manoscritti turchi, Biblioteca Universitaria di Padova).

Marchesi, Monsignor Marcello, Five Treatises on "The war against the Turk". (17th century):
1) *Alla Santità di nostro Signore Papa Paolo Quinto Beatissimo Padre*, 2) *Alla Maestà del Re Catholico Filippo III. Sacra Catholica Maestà*, 3) *All'Illustrissimo et Eccellentissimo Signore Duca di Lerma*, 4) *Alla Maestà del Re d'Ungheria Mathia II. Sacra Maestà*, 5) *Del detto quinto trattato proemio, divisione, et ordine*, (Città del Vaticano: Biblioteca Apostolica Vaticana: Barb. Lat. 5366.)

Pedani Fabris, Maria Pia, *I Documenti Turchi dell'Archivio di Stato di Venezia*, Venezia: Ministero per i beni culturali e ambientali-Ufficio centrale per i beni archivistici, 1994.

Pertusi, Agostino, ed, *La Caduta di Costantinopoli. L'Eco nel Mondo*, n.p., Arnoldo Mondadori Editore, 1976.

Pertusi, Agostino (ed), *La Caduta di Costantinopoli. Le Testimonianze dei Contemporanei*, n.p., Arnoldo Mondadori Editore, 1976.

Pillinini, Giovanni, "Un discorso inedito di Paolo Paruta" in *Archivio Veneto*, serV,LXXIV, Venezia: 1964.

Pio II. (Enea Silvio Piccolomini), *La Discriptione de l'Asia et Europa di Papa Pio II*, Vinegia: Appresso Vincenzo Vaugris a l' segno d'Erasimo, 1544.

Polo, Marco, *Milione*, ed. Valeria Bertolucci Pizzorusso and Giorgio R. Cardona, Milano: Adelphi Edizioni S.P.A., 1975.

"Relazione on the modality with which Sultan Soliman Emperor of the Turks governs. Descriptions of his Porte with the journey from Venice to Constantinople and the notable things on the way. In three relationi whereby in the first, the journey from Venice to Constantinople is described with the old and new names of places. In the second, the Porte of Soliman King of the Turks. In the third, the way of sustaining his dominion and his state.", Dated 1534., (Città del vaticano: Biblioteca Apostolica Vaticana: Barb. lat. 5333).

Quarti, Guido Antonio, *La Battaglia di Lepanto nei Canti Popolari Dell'Epoca*, Milano: Istituto Editoriale Avio-Navale, 1930.

Rossi, Ettore, "Documenti turchi inediti dell'Ambrosiana sull'assedio di Malta nel 1565", in *Miscellanea. Giovanni Galbiati.*, volume III, Milano: Ulrico Hoepli Editore, 1951.

Sansovino, Francesco, *Gli Annali Turcheschi overo Vite de' Principi della Casa Othomana*, Venetia: n.p., 1573.

Sansovino, Francesco, *Historia universale dell'origine, guerre et imperio de Turchi*, re-edited by Conte Maiolino Bisaccioni, Venetia: Presso Sebastiano Combi, & Gio: La Noù., 1654.

Soranzo, Lazaro, *L'Othomanno*, Vittorio Baldini-Stampatore Camerale, Ferrara: Vittorio Baldini, Stampatore Camerale, 1598.

Spandugino, Theodoro, "Relatione of the Constantinopolitan nobleman Theodoros Spandouginos on the order and origin of the Turkish princes and their court, customs and nation; and on the origin of the Ottoman family.", Dated to the reign of Sultan Bayezid II, (Città del Vaticano: Biblioteca Apostolica Vaticana: Barb. lat. 5342.)

The titles that the Ottoman Sultan used writting to the Venetian Doge, (Biblioteca Apostolica Vaticana: Barb. Lat. 5653.)

Toderini, Giambattista, *Letteratura Turchesca*, Venezia: Presso Giacomo Storti, 1787.

Tormene, P. Augusto, "Il Bailaggio a Costantinopoli di Girolamo Lippomano e la sua tragica fine", in *Nuovo Archivio Veneto*, Venezia: Prem. Tip. Visentini cav. Federico, 1904.

Ursu, I., ed., *Donado da Lezze. Historia Turchesca. (1300-1514)*, București: Institut. De Arte Grafice "Carol Goebel" S-r Ion St. Rasidescu, 1909.

Vecchia, Paolo, *Relatione di Costantinopoli dell'anno 1637. All'Eminentissimo et Reverendissimo Signore, il Signor Cardinal Barberino*, (Città del Vaticano: Biblioteca Apostolica Vaticana: Barb. Lat. 5192).

LITERATÜR:

Artemel, Süheyla, "The Great Turk's Particular Inclination to Red Herring': The Popular Image of the Turk During the Renaissance in England", in *Journal of Mediterranean Studies*, Volume 5, Number 2, Malta: Mediterranean Institute, University of Malta, 1995.

Atiya, Aziz S., *Crusade, Commerce and Culture*, Bloomington: Indiana University Press, 1962.

Aubenas, R. and Ricard, R., *Storia della chiesa dalle origini fino ai giorni nostri. XV La chiesa e il Rinascimento.*, Torino: Editrice S. A. I. E., 1963.

Babinger, Franz, *Maometto il Conquistatore e il Suo Tempo*, Giulio Einaudi Editore, 1957.

Babinger, Franz, "Vier Bauvorschlaege Lionardo da Vinci's an Sultan Bajezid II. (1502/3)", in *Nachrichten der Akademie der Wissenschaften in Goettingen-I. Philologisch-Historische Klasse*, Nr.1, Göttingen: 1952.

Babinger, Franz, "Eine lateinische Totenklage auf Mehmed II.", in *Studi Orientalistici in Onore di Giorgio Levi della Vida*, Nr. 52, Roma: n.p., 1956.

Babinger, Franz, "Le vicende veneziane nella lotta contro i Turchi durante il secolo XV", in *La Civiltà Veneziana del Quattrocento*, Firenze: Sansoni Editore.

Babinger, Franz, "Mehmed's II. Fruehster Staatsvertrag (1446)", in *Aufsätze und Abhandlungen zur Geschichte Suedosteuropas und der Levante*, ed. Franz Babinger, Muenchen: Dr. Dr. Rudolf Trofenik, 1976.

Babinger, Franz, "Francesco Scarella e i suoi disegni di Costantinopoli (circa 1685)", in *Aufsätze und Abhandlungen zur Geschichte Suedosteuropas und der Levante*, ed. Franz Babinger, Muenchen: Dr. Dr. Rudolf Trofenik, 1976.

Babinger, Franz, "Ein weiteres Sultansbild von Gentile Bellini aus russischem Besitz", in *Aufsätze und Abhandlungen zur Geschichte Suedosteuropas und der Levante*, Franz Babinger, Muenchen: Dr. Dr. Rudolf Trofenik, 1976.

Babinger, Franz, "Ein vorgeblicher Gnadenbrief Mehmeds II. Fuer Gentile Bellini (15 Jaenner 1481)", in *Aufsätze und Abhandlungen zur Geschichte Suedosteuropas und der Levante*, Franz Babinger, Muenchen: Dr. Dr. Rudolf Trofenik, 1976.

Babinger, Franz, "Relazioni visconteo-sforzesche con la corte ottomana durante il sec. XV", in *Aufsätze und Abhandlungen zur Geschichte Suedosteuropas und der Levante*, Franz Babinger, Muenchen: Dr. Dr. Rudolf Trofenik, 1976.

Babinger, Franz, "Mehmed der Eroberer in oestlicher und westlicher Beleuchtung", in *Aufsätze und Abhandlungen zur Geschichte Suedosteuropas und der Levante*, Franz Babinger, Muenchen: Dr. Dr. Rudolf Trofenik, 1976.

Babinger, Franz, "Alessio Celidonio (-1517) und seine Tuerkendenkschrift", in *Aufsätze und Abhandlungen zur Geschichte Suedosteuropas und der Levante*, Franz Babinger, Muenchen: Dr. Dr. Rudolf Trofenik, 1976.

Babinger, Franz, "Maometto il Conquistatore e gli umanisti d'Italia", in *Aufsätze und Abhandlungen zur Geschichte Suedosteuropas und der Levante*, Franz Babinger, Muenchen: Dr. Dr. Rudolf Trofenik, 1976.

Babinger, Franz, "Grossherrliche Schutzvorschrift gegen nutzniesslichen Glaubenswechsel", in *Aufsätze und Abhandlungen zur Geschichte Suedosteuropas und der Levante*, Franz Babinger, Muenchen: Dr. Dr. Rudolf Trofenik, 1976.

Babinger, Franz, "Pio II e l'Oriente maomettano", in *Aufsätze und Abhandlungen zur Geschichte Suedosteuropas und der Levante*, Franz Babinger, Muenchen: Dr. Dr. Rudolf Trofenik, 1976.

Battisti, Carlo and Alessio, Giovanni, *Dizionario Etimologico Italiano*, Volumes I-V., Firenze: G. Barbera Editore, 1954.

Bausani, Alessandro, "Venezia e L'Adriatico in un portolano turco", in *Venezia e l'Oriente*, ed. Lionello Lanciotti, Firenze: Olschki Editore, 1987.

Boerio, Giuseppe, *Dizionario del Dialetto Veneziano*, Venezia: Premiata Tipografia di Giovanni Cecchini edit., 1856, fac-simile edition in Firenze: Giunti Martello, 1983.

Braudel, Fernand, *Il Mediterraneo*, trans. Elena de Angeli, Milano: Bompiani, 1987.

Braudel, Fernand, *Out of Italy. 1450-1650*, n.p., Flammarion, 1991.

Burke, Peter, *The Renaissance*, Hong Kong: Macmillan Press Ltd., 1997.

Cahen, Claude, *Pre-Ottoman Turkey*, New York: Taplinger Publishing Co., INC., 1968.

Campbell, Edna Fay; L. Webb, Victor and Nida, William L., eds., *The Old World. Past and Present*, Chicago: Scott, Foresman & Company, 1938.

- Cardini, Franco, *Studi sulla storia e sull'idea di crociata*, Roma: 1993.
- Cardini, Franco, *Europa e Islam. Storia di un Malinteso.*, Roma-Bari: Edizioni Laterza, 1999.
- Carretto, Giacomo E., "Bessarione e il Turco", in *Bessarione e l'Umanesimo*, ed. Gianfranco Fiaccadori, Napoli: Vivarium, 1994.
- Chambers, David & Pullan, Brian, eds., *Venice. A Documented History 1450-1630*, Cambridge, Massachusetts: Blackwell Publishers, 1992.
- Cifoletti, Guido, *La Lingua Franca Mediterranea*, Padova: Pubblicazione del Dipartimento di Linguistica dell'Università di Padova e del Centro per gli Studi di Fonetica del C.N.R., UNIPRESS, 1989.
- Coco, Carla and Manzonetto, Flora eds., *Baili Veneziani alla Sublime Porta. Storia e caratteristiche dell'ambasciata veneta a Costantinopoli*, Venice: Comune di Venezia and Università degli Studi di Venezia, n.d.
- Concina, Ennio, *Il Doge e Il Sultano. Mercatura, arte e relazioni nel primo '500. Doç ve Sultan. 16. Yüzyıl başlarında ticaret, sanat ve ilişkiler.*, Roma: Logart Press, n.d.
- Cortelazzo, Manlio, "I rapporti linguistici tra Venezia e la Grecia prima della caduta di Costantinopoli", in *Venezia e il Levante fino al secolo XV*, Vol:II, ed. Agostino Pertusi, Firenze: Olschki Ed., 1974.
- Cortelazzo, Manlio and Agostini, Tiziana eds, *Sussidiario di Cultura Veneta*, Copyright by Regione del Veneto, n.p., Giunta Regionale e Neri Pozza Editore, 1996.
- Cortelazzo, Manlio, "La conoscenza della lingua turca in Italia nel '500", in *Venezia, Il Levante e Il Mare*, ed. Manlio Cortelazzo, Pisa: Pacini Editore, 1989.
- Curcio, Carlo, *Europa. Storia di un Idea*, Firenze: Vallecchi Editore, 1958.
- D'Ancona, A., *La Leggenda di Maometto in Occidente*, ed. Andrea Borruso, Roma: Salerno Editrice, 1994.
- D'Ancona, A., "La leggenda di Maometto in Occidente", in *Giornale Storico della Letteratura Italiana*, XIII, Torino: Ermano Loescher Editori, 1889.
- Di Manzano, Francesco, *Annali del Friuli*, Vol. VI, Udine: Tip. Di Giuseppe Seitz Editrice, 1868.
- Duffy, Eamon, *Saints and Sinners. A History of the Popes.*, n.p., Yale University Press, 1997.
- Eubel, C. (ed.), *Hierarchia Catholica Medii et Recentioris Aevi*, Regensburg: Sumptibus et Typis Librariae Regensbergianae Monasterii, 1935.

Eyüboğlu, E. Kemal (ed.), *Onüçüncü Yüzyıldan günümüze kadar şiirde ne Halk Dilinde Atasözleri ve deyimler*, Birinci Kitap, İstanbul: n.p., 1973.

Faroqi, Suraiya, *Approaching Ottoman History. An Introduction to the Sources*, Cambridge: Cambridge University Press, 1999.

Fausti, G., "L'Islam nella luce del pensiero cattolico", in *La Civiltà Cattolica*, anno 84, vol. III, Roma: 1933.

Favero, Elia Bordignon, "La 'Santa Lega' contro il Turco e il rinnovamento del duomo di Bassano: Volpato, Meyring e la 'Madonna del Rosario'", in *Studi Veneziani*, N.S. (IV), Venezia: Giardini Editori, 1980.

Firpo, Luigi, *Il supplizio di Tommaso Campanella*, Roma: Salerno Editrice, 1985.

Fleet, Kate, "Italian Perceptions of the Turks in the Fourteenth and Fifteenth Centuries", in *Journal of Mediterranean Studies*, Volume 5, Number 2, Malta: Mediterranean Institute, University of Malta, 1995.

Fonseca, Cosimo Damiano (ed), *Otranto 1480. Atti del convegno internazionale di studio promosso in occasione del V. centenario della caduta di Otranto ad opera dei Turchi. (Otranto, 19-23 maggio 1980)*, Volume 1&2, Lecce: Galatina Congedo Editore, 1986.

Fрати, Lodovico, "Il viaggio da Venezia a Costantinopoli del conte Luigi Ferdinando Marsili (1679)", in *Nuovo Archivio Veneto*, Venezia: Pre. Tip. Visentini cav. Federico, 1904.

Frazer, Charles A., *Catholics and Sultans. The Church and the Ottoman Empire. 1453-1923*, Bristol: Cambridge University Press, 1983.

Gaeta, F., "Sulla 'Lettera a Maometto' di Pio II", in *Bolletino di Istituto Storico Italiano*, Roma: n.p., 1965.

Gilmore, Myron P., *The World of Humanism. 1453-1517*, New York: Harper & Row Publishers, 1952.

Göllner, Carl, *Turcica. Die europaischen Türkendrucke des XVI. Jahrhunderts, I MDI-MDL*, Bucureşti-Berlin: n.p., 1961.

Graf, A., "Spigolature per la Leggenda di Maometto", in *Giornale Storico della Letteratura Italiana*, XIV, Torino: Ermano Loescher Editori, 1889.

Grande Dizionario Enciclopedico, vol. I-XII, Torino: Tipografia Sociale Torinese, 1952-1962.

Grosser Historischer Weltatlas, volumes 2&3, ed. Bayerischer Schulbuch-Verlag, Redaktion: Josef Engel, München: Bayerischer Schulbuch-Verlag, 1979.

Gunny, Ahmad, *Images of Islam in Eighteenth Century Writings*, London: Grey Seal Publishing, 1996.

Hazard, Paul, *The European Mind [1680-1715]*, Cleveland and New York: The World Publishing Company, 1969.

Housley, Norman, *The Later Crusades. From Lyons to Alcazar. 1274-1580*, n.p., Oxford University Press, 1992.

İnalçık, Halil, "Ottoman Methods of Conquest" in *Studia Islamica*, V.2, Paris: Larose, 1954

Kakar, Sudhir, *The Colors of Violence. Cultural Identities, Religion, and Conflict.*, London: The University of Chicago Press, 1996.

Kalpaklı, Mehmet, "Osmanlı Edebi Metinlerine Göre Türklük ve Osmanlılık", 30 Mersin: Mersin Üniversitesi I. Ulusal Tarih Kongresi, Nisan 1997.

Kappert, Petra, "From Romanticisation to Colonial Dominance: Historical Changes in European Perception of the Middle East", in *The Next Threat. Western Perceptions of Islam*, eds. J. Hippler and A. Lueg, London: 1995.

Kirchner, Walter, *Western Civilization from 1500*, New York: Harper Collins Publishers, 1991.

Kuntz, Marion Leathers, "L'Orientalismo di Guglielmo Postello e Venezia", in *Venezia e l'Oriente*, ed. Lionello Lanciotti, Firenze: Leo S. Olschki Editore, 1987.

Lane, Frederic C., *Storia di Venezia*, trans. Franco Salvatorelli, Torino: Giulio Einaudi editore, 1978.

Lewis, Bernard, *Islam and the West*, New York- Oxford: Oxford University Press, 1993.

Lewis, Bernard, *The Muslim Discovery of Europe*, New York-London: W.W. Norton & Company, 1982.

Lewis, Bernard, *Cultures in Conflict. Christians, Muslims, and Jews in the Age of Discovery.*, New York-Oxford: Oxford University Press, 1995.

Lewis, Bernard, *L'Europa e l'Islam*, trans. Marina Astrologo, Roma: Laterza, 1999.

Lo Sardo, Eugenio, *Tra Greci e Turchi. Fonti Diplomatiche Italiane sul Settecento Ottomano.*, Roma: Consiglio Nazionale delle Ricerche, 1999.

Madden, Thomas F., "Venice and Constantinople in 1171 and 1172: Enrico Dandolo's Attitude towards Byzantium", in *Mediterranean Historical Review*, Vol: 8, No: London: 1 Frank Cass, June 1993.

Major, J. Russell, *The Western World. Renaissance to the Present*, Philadelphia-New York: J. B. Lippincott Company, 1996.

Malvezzi, Aldobrandino, *L'Islamismo e la Cultura Europea*, Firenze: Sansoni Editore, 1956.

Manfroni, Camillo, "La marina veneziana alla difesa di Salonicco 1423-1430", in *Nuovo Archivio Veneto*, Periodico storico trimestrale della R. Deputazione Veneta di Storia Patria, Venezia: n.p., 1910.

Mantese, G., "Aggiunte e correzioni al profilo storico del viaggiatore vicentino Gio. Maria degli Angiolelli", in *Archivio Veneto*, t. V., LXXI, Venezia: n.p., 1962

Mantran, Robert, "L'Impero ottomano, Venezia e la guerra: (1570-1670)" in *Venezia e la Difesa del Levante da Lepanto a Candia 1570-1670*, Comune di Venezia-Assessorato alla Cultura, Venezia: Arsenale Editrice, n.d.

Martels, Zweder von, "Impressions of the Ottoman Empire in the Writings of Augerius Busbequius (1520/1-1591)", in *Journal of Mediterranean Studies*, Volume 5, Number 2, Malta: Mediterranean Institute, University of Malta, 1995.

Medin, Antonio, "Un Carme Latino contro i Turchi. Dopo la prima incursione nel Friuli. (1472)", in *Nuovo Archivio Veneto. Pubblicazione periodica della R. Deputazione Veneta di Storia Patria*, tomo V, Venezia: Fratelli Visentini, 1893.

Medin, Antonio, *La Storia della Repubblica di Venezia nella Poesia*, Milano: Ulrico Hoepli-Editore Librario della Real Casa, 1904.

Mioni, Elpidio, "Bessarione e la caduta di Costantinopoli", in *Miscellanea Marciana*, ed. Marino Zorzi, Vol. VI, Venezia: Biblioteca Nazionale Marciana, 1991.

Murphey, Rhoads, "The Ottoman Resurgence in the Seventeenth Century Mediterranean: The Gamble and its Results", in *Mediterranean Historical Review*, Vol: 8, No: 1, London: Frank Cass, June 1993.

Nicol, Donald M., *Theodore Spandounes: On the Origin of the Ottoman Emperors*, n.p., Cambridge University Press, 1997.

Noth, Albrecht, *Müslümanlık ve Hıristiyanlıkta Kutsal Savaş ve Mücadele*, trans. İhsan Çatay, İstanbul: Özne Yayınları, 1999.

Ostrogorsky, Georg, *Bizans Devleti Tarihi*, trans. Fikret İşıltan, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1995.

Paschini, Pio, *Storia del Friuli. Dalla seconda metà del duecento alla fine del settecento*, Volume II., Udine: Libreria Editrice, n.d.

Pedani, Maria Pia *Relazioni di Ambasciatori Veneti al Senato. Volume XIV Costantinopoli Relazioni Inedite (1512-1789)*, Padova: Aldo Ausilio Editore in Padova, 1996.

Pedani, Maria Pia *In Nome del Gran Signore. Inviati Ottomani a Venezia dalla Caduta di Costantinopoli alla Guerra di Candia. Deputazione di Storia Patria per le Venezie. XXX.*, Venezia: Deputazione Editrice, 1994.

Pertusi, Agostino, "Le Profezie sulla presa di Costantinopoli (1204) nel cronista veneziano Marco (c. 1292) e le loro fonti bizantine (Pseudo-Costantino Magno, Pseudo-Daniele, Pseudo-Leone il Saggio)", in *Saggi Veneto-Bizantini*, ed. Giovanni Battista Parente, Firenze: n.p., 1990.

Carlo Pirovano(ed.), *Venezia e I Turchi*, Milano: Electa Editrice, 1985

Piva, Edoardo, "L'Opposizione diplomatica di Venezia alle mire di Sisto IV su Pesaro e ai tentativi di una crociata contro i Turchi. 1480-1481." in *Nuovo Archivio Veneto*, Venezia: n.p., 1903.

Piumini, Roberto, *Lo Stralisco*, Torino: Einaudi Tascabili, 1987.

Platania, Gaetano, "L'Europa orientale e l'unione delle chiese" in *Bessarione e l'Umanesimo*, ed. Gianfranco Fiaccadori, Napoli: Vivarium, 1994.

Platania, Gaetano (ed.), *L'Europa centro-orientale e il pericolo turco tra sei e settecento. Atti del convegno internazionale (Viterbo, 23-25 Novembre 1998)*, Viterbo: Sette Città, 2000.

Platania, Gaetano, *Venimus, Vidimus et Deus vicit. Dai Sobieski ai Wettin. La diplomazia pontificia nella Polonia di fine seicento*, Cosenza: Edizioni Periferia, 1992.

Platania, Gaetano, "Innocent XI Odescalchi et l'esprit de 'croisade'" in *XVIIe Siècle. La Reconquête Catholique en Europe Centrale*, n.p., Société d'Étude du XVIIe Siècle, Avril-Juin 1998.

Platania, Gaetano, "Diplomazia e guerra turca nel XVII secolo. La politica diplomatica polacca e la 'lunga guerra turca' (1673-1683)" in *I Turchi, il Mediterraneo e l'Europa*, ed. Giovanna Motta, Milano: Franco Angeli s.r.l., 1998.

Platania, Gaetano, "Santa Sede e sussidi per la guerra contro il turco nella seconda metà del XVII secolo" in *Il Buon Senso o la Ragione. L'Università degli Studi della Tuscia*, Viterbo: Sette Città, 1997.

Preto, Paolo, *Venezia e I Turchi*, Firenze: G. C. Sansoni Editore, 1975.

Preto, Paolo, "La Guerra segreta: spionaggio, sabotaggi, attentati", in *Venezia e la Difesa del Levante da Lepanto a Candia 1570-1670*, Venezia: Comune di Venezia-Assessorato alla Cultura, Arsenale Editrice, n.d.

Preto, Paolo, *I Servizi Segreti di Venezia*, Milano: Il Saggiatore, 1994.

Rice, Eugene F. Jr. and Graton Anthony, *The Foundations of Early Modern Europe. 1460-1559.*, New York: W.W. Norton & Company, Inc. , 1994.

Romanin, S., *Storia Documentata di Venezia*, tomo V&VI, Venezia: Tipografia di Pietro Naratovich, 1856-1857.

Ronchey, Silvia, "Bessarione poeta e l'ultima corte di Bisanzio" in *Bessarione e l'Umanesimo*, ed. Gianfranco Fiaccadori, Napoli: Vivarium, 1994.

Rossi, Ettore, "La leggenda turco-bizantina del Pomo Rosso", in *Studii Bizantini e Neoellenici*, vol.V, n.p., 1937.

Rossi, Ettore, *Elenco dei Manoscritti Turchi della Biblioteca Vaticana*, Citta' del Vaticano: Biblioteca Apostolica Vaticana, 1953.

Sagredo, Agostino and Berchet, Federico, *Fondaco dei Turchi in Venezia*, Milano: Stabilimento di Giuseppe Civelli, 1860.

Sahas, Daniel J., "“Holosphyros?” A Byzantine Perception of “The God of Muhammed”", in *Christian-Muslim Encounters*, eds. Yvonne Yazbeck Haddad and Wadi Zaidan Haddad, n.p., University Press of Florida, 1995.

Şakiroğlu, Mahmut "Venedik Cumhuriyeti'nin İstanbul'daki Temsilcileri: Balyoslar. Çalışmaları ve Etkinlikleri", in *Tarih ve Toplum*, Sayı 58, 10, İstanbul: n.p., 1988.

Scaraffia, Lucetta, *Rinnegati. Per una Storia dell'Identità Occidentale*, Roma-Bari: Laterza, 1993.

Schwoebel, R., *The Shadow of the Crescent: The Renaissance Image of the Turk (1453-1517)*, Nieuwkoop: n.p., 1967.

Setton, Kenneth M., *Western Hostility to Islam and Prophecies of Turkish Doom*, n.p., American Philosophical Society, 1992.

Setton, Kenneth M., *Venice, Austria and the Turks in the Seventeenth Century*, Philadelphia: The American Philosophical Society, 1991.

Setton, Kenneth M., *The Papacy and the Levant (1204-1571). Vol.II.*, The Philadelphia: American Philosophical Society, 1978.

Setton, Kenneth M. and Winkler (eds.), Henry R., *Great Problems in European Civilisation*, N.J.: Prentice Hall Inc.: Englewood Cliffs, 1966.

Setton K.M., "Lutheranism and the Turkish Peril" in *Balkan Studies*, Nr. 3, n.p., 1962.

Sevim, Mustafa (ed.), *Gravürlerle Türkiye. İstanbul 1.*, Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınlar Dairesi Başkanlığı, 1996.

Sforza, Giovanni, "Francesco Sansovino e le sue opere storiche", in *Memorie della Reale Accademia delle Scienze di Torino*, ser. II, t.XLVII, Torino: n.p., 1897.

Slopp, Jan, "Calvin and the Turks", in *Christian-Muslim Encounters*, eds. Yvonne Yazbeck Haddad and Wadi Zaidan Haddad, n.p., University Press of Florida, 1995.

Southern, R. W., *Western Views of Islam in the Middle Ages*, n.p., Harvard University Press, 1962.

Soykut, Mustafa, "The Development of the Image 'Turk' in Italy through *Della Letteratura de' Turchi* of Giambattista Donà", in *Journal of Mediterranean Studies*, Volume 9, Number 2, Malta: The Mediterranean Institute, University of Malta, 1999.

Stefani, F., "Emilio Maria Manolesso e la sua *Historia Nova*", in *Archivio Veneto*, Venezia: Tipografia del commercio di Marco Visentini, 1873.

Stephens, John, *The Italian Renaissance. The Origins of Intellectual and Artistic Change Before the Reformation*, New York: Longman, 1990.

R. Schwoebel, *The Shadow of the Crescent: The Renaissance Image of the Turk (1453-1517)*, Nieuwkoop: n.p., 1967.

Tamari, Shmuel, "A Venetian Approach to Islam in the Early 17th Century", in *Studi Veneziani*, N.S. (IV), Venezia: Giardini Editori, 1980.

Timur, Taner, *Osmanlı Kimliği*, İstanbul: Hil Yayın, 1986.

Tolan, John Victor (ed.), *Medieval Christian Perceptions of Islam*, New York-London: Garland Publishing Inc., 1996.

Turan, Şerafettin, *Türkiye-İtalya ilişkileri. Seçüklular'dan Bizans'ın sona erişine*, İstanbul: Metis Yayınları, 1990

Ursu, I, "Uno sconosciuto storico veneziano del secolo XVI (Donato da Lezze)", in *Nuovo Archivio Veneto-Periodico storico trimestrale della R. Deputazione Veneta di Storia Patria*, Venezia: n.p., 1910.

Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, *Osmanlı Tarihi*, vols:1-6, Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1999.

Valensi, Lucette, "The Making of a Political Paradigm: The Ottoman State and Oriental Despotism" in *The Transmission of Culture in Early Modern Europe*, eds. Anthony Grafton and Ann Blair, Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 1990.

Vercellin, Giorgio, "Mercanti Turchi e Sensali a Venezia", in *Studi Veneziani*, N.S.(IV), Venezia: Giardini Editori, 1980.

Webb, Charles R. Jr. and Schaeffer, Paul B., *Western Civilization. Volume I-From Ancient Times to the Eighteenth Century*, New York: D.Van Nostrand Company, Inc., 1958.

Wilson, Kevin and Dussen, Jan van der, eds., *The History of the Idea of Europe*, London-New York: The Open University, 1996.

Yerasimos, Stefanos, "Giovan Maria Angiolello ve İstanbul'un Fethinden Sonraki İlk Tasviri", in *Tarih ve Toplum*, Sayı 58, 10, n.p., 1988.

Zorzi, Marino, *La Libreria di San Marco*, Milano: Mondadori, 1987.

Zorzi, Marino, “Cenni sulla vita e sulla figura di Bessarione” in *Bessarione e l'Umanesimo*, ed. Gianfranco Fiaccadori, Napoli: Vivarium, 1994.

**TÜBİTAK
PROJE ÖZET BİLGİ FORMU**

Proje No: 106K173
Proje Başlığı: OSMANLI DEVLETİ'NDE 16.-18. YÜZYILLAR ARASI İTALYAN DEVLETLERİNİN SİYASİ VE MİSYONERLİK FAALİYETLERİNİ ARAŞTIRMA PROJESİ
Proje Yürütücüsü ve Araştırmacılar: Doç.Dr. Mustafa Soykut Araş.Gör. İsmail Gündoğdu
Projenin Yürütüldüğü Kuruluş ve Adresi: ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ, FEN-EDEBİYAT FAKÜLTESİ, TARİH BÖLÜMÜ
Destekleyen Kuruluş(ların) Adı ve Adresi: TÜBİTAK
Projenin Başlangıç ve Bitiş Tarihleri: 01.09.2006-01.09.2008
Öz (en çok 70 kelime) Projeye başlanılan 2006 ilkbahar döneminden beri, İtalya'da Venedik Devlet Arşivi'nde, Lucca Başpiskoposluk Arşivinde ve Vatikan Papalık Kütüphanesi'nde araştırmalar yapılmış ve Osmanlı Devleti'nin İtalya ile olan ilişkilerinde Venedik ve Vatikan Devletlerinin 15.-17. yüzyıllar arasındaki siyasi ilişkileri, Papalık Devletinin de misyonerlik kurumları aracılığıyla Osmanlıyla olan siyasi ilişkileri belgeler ışığında incelenmiştir. 2007 şubat ayı içinde Vatikan Papalık Kütüphanesi'nde yapılan araştırmalar ayrıca Zeitschrift für Historische Forschungen adlı Arts and Humanities Citation Index'de Temmuz 2009'da son haliyle yayına kabul almış ve basılmayı beklemektedir. Bu makalede, klasik dönem Osmanlı-İtalya ilişkilerine ek olarak ayrıca, İtalyan <i>Risorgimento</i> 'su ve Güney Anadolu'nun 1. Dünya savaşını müteakiben İtalyan işgaline ait İtalyan Kraliyet Ordusu belgeleri de neşredilmiştir. Bu bakımdan yukarıdaki kitap ve bu makaledeki belgeler, Osmanlı_İtalya ilişkilerinin dört yüzyıl boyunca nasıl evrim geçirdiğini ve Garibaldi sonrası bir devlet olarak ortaya çıkan İtalya'nın milliyetçilik akımına da ışık tutmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Papalık, Osmanlı Devleti, Venedik, İtalya Krallığı, Risorgimento, Misyonerlik Faaliyetleri

Projeden Yapılan Yayınlar: YAYINLAR:

1- KİTAP: Mustafa Soykut, *Papalık ve Venedik Belgelerinde Avrupa'nın Birliği ve Osmanlı Devleti*, (İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları: 2007)

2- MAKALE: Mustafa Soykut, "Europe and the Turks in Early Modern Age. A Representation of "otherness" according to the Popes and Doges", *Zeitschrift für Historische Forschungen*, (2009'da basılacak)

3- MAKALE: "Image of the Turk in Europe as reflected in the Pontifical and Venetian Documents on the Ottoman Empire between the XVth –XVIIIth Centuries", PONTIFICIO COMITATO DI SCIENZE STORICHE, (Citta del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana, 2009), (2009'da basılacak)

KONFERANSLAR:

1- Başlık: *I Turchi Ottomani nell'Europa orientale e nei Balcani (secoli XIV-XX)* (14-20. Yüzyıllar Arasında Doğu Avrupa ve Balkanlarda Osmanlı Türkleri)

Tarih ve Yer: 24- 27 Eylül 2007, Viyana, Avusturya Bilimler Akademisi

Tertip komitesi: Papalık Tarihi Bilimler Komitesi

2- Başlık: «Dai documenti alla storia: l'immagine del "Turco" in Europa»

Tarih ve Yer: 09/02/2008, Lucca Başpiskoposluk Arşivi Konferans Salonu, İtalya.